

Grey Scale #13

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ

SZTAB GENERALNY

Egz. Nr 1

REFERAT

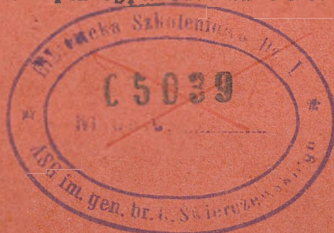
Temat: PODZIAŁ REZERW OSOBOWYCH

(opracował pplk Edward ŁOBODA)

REFERAT

Temat: UZBROJENIE JEDNOSTEK OTK STANEM OSOBOWYM W OKRESIE MOBILIZACJI I W CZASIE WOJNY

(opracował plk dypl. Czesław DROZDOWSKI)

WARSZAWA

1964 ARCHIWUM
KATEDRY SZKOLENIA
ADRES: SZTAB SZYBKO
1. gen. br. 4. S. Wieruszka

34517

BM

3/37

MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ

SZTAB GENERALNY

Egz. Nr 1

1235

REFERAT

Temat: PODZIAŁ REZERW OSOBOWYCH

(opracował ppłk Edward ŁOBODA)

REFERAT

Temat: UZBROJENIE JEDNOSTEK OTK STANEM OSOBOWYM W OKRESIE MOBILIZACJI I W CZASIE WOJNY

(opracował płk dypl. Czesław DROZDOWSKI)

WARSZAWA

1964 ARCHIWUM
AKADEMII SZKOLENIÓW
SZTABU GENERALNEGO
4. gen. br. i. Szwarczyński

34517

27

MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ

SZTAB GENERALNY

"Z A T W I E R D Z A M"
SZEFE Zarządu i Sztabu Generalnego

Egz. Nr 1

Płk dypl. Henryk ~~SOSSAKOWSKI~~

Ustawa z dnia 23 stycznia 1999 roku
art. 86 ust. 2
(Dz.U. RP Nr 11 poz. 95)

~~podpis~~

PRZEKLASYFIKOWANO
Protokół Nr 12657

R E F E R A T

Temat: "PODZIAŁ REZERW OSOBOWYCH"

/Opracował ppłk Edward ŁABODA/

ARCHIWUM:
BIBLIOTEKI SZKOLENIOWEJ
ADRESU SZTABU GENERALNEGO
gen. broni K. Świerczewskiego

34517

S P I S T R E Ś C I

- I. Znaczenie rezerw osobowych we współczesnej wojnie
- II. Podział ewidencyjny rezerw osobowych podlegających powszechnemu obowiązkowi wojskowemu
- III. Podział rezerw osobowych pod względem mobilizacyjnego wykorzystania
- IV. Szkolenie rezerw osobowych
- V. Podział i przygotowanie rezerw osobowych w niektórych krajach zachodnich:
 - 1/ Niemiecka Republika Federalna
 - 2/ Francja
 - 3/ Wielka Brytania
 - 4/ Stany Zjednoczone

-----ooOoo-----

I. ZNACZENIE REZERW OSOBOWYCH W WSPÓŁCZESNEJ WOJNIE

Ewentualna przyszła wojna, ze względu na jej charakter, będzie wojną nie tylko różnorodnych środków technicznych lecz i wojną rezerw, a przede wszystkim rezerw ludzkich.

W związku z tym problem nagromadzenia i wykorzystania rezerw ludzkich w przyszłej wojnie występuje obecnie z całą ostrością i będzie miał decydujące znaczenie zarówno na froncie, jak i na zapleczu kraju. Wojna wymaga ludzi. W warunkach współczesnych potrzeby te są wielostronne. Obejmują one potrzeby uzupełniania strat i rozbudowy Sił Zbrojnych, potrzeby zaspokojenia gospodarki wojennej w siłę roboczą oraz potrzeby kadrowe organów państwowych i społecznych.

Potencjał ludzki określa się zwykle na podstawie stanu ilościowego ludności, a więc kryterium łatwego do określenia. Pojęcie potencjału ludzkiego obejmuje jednak nie tylko czynniki ilościowe, lecz także jakościowe. Do tych ostatnich zalicza się postawę moralno-polityczną ludności, poziom kulturalno-techniczny i t.p. Ogromną rolę czynników jakościowych potwierdziło doświadczenie wielu minionych wojen, a warunki współczesne stawiające wobec ludzi nieporównanie wyższe wymagania, jeszcze bardziej podkreślają ich znaczenie.

Jeżeli chodzi o stronę ilościową, to na podstawie doświadczenia pierwszej i drugiej wojny światowej przyjmuje się, że maksymalne wykorzystanie zasobów ludzkich w zorganizowanych siłach zbrojnych może wynosić 10-15 % ludności kraju. Górna granica jest wyraźnie uwarunkowana względami ekonomicznymi. Na każdego żołnierza w siłach zbrojnych trzeba zatrudnić odpowiednią liczbę ludności na zapleczu w celu wytworzenia niezbędnych środków walki i środków zaopatrzenia.

W rozwoju historycznym ciągle wzrósł wyposażenia technicznego wojsk powodował z jednej strony systematyczne zwiększanie potrzeb sił zbrojnych, z drugiej strony jednak

nieustanny proces wzrostu wydajności pracy wpływał na pomnażanie możliwości zaplecza. Dzięki tym wzajemnie przeciwnym i częściowo równoważącym się procesom, maksymalny stan sił zbrojnych zawierał się rzeczywiście w obydwu wojnach światowych w granicach 10-15 % ludności. Stan ten był uzyskiwany zazwyczaj w warunkach bardzo dużego napięcia bilansu ludzkiego i sięgania do takich środków, jaki

- 1/ rozszerzenie granicy wieku powoływanych do czynnej służby wojskowej /poniżej 18 lat i powyżej 50 lat/;
- 2/ Zagodzenie kryteriów przydatności fizycznej i psychicznej do pełnienia służby w siłach zbrojnych,
- 3/ szerokie korzystanie z ochotniczej wojskowej służby kobiet, częściowe objęcie ich obowiązkiem wojskowym,
- 4/ zastąpienie pracy mężczyzn przydatnych do służby wojskowej pracą kobiet, młodocianych, starców i inwalidów.

Jeśli przyjąć, że część ludności czynna zawodowo stanowi około 50 % ogółu ludności, to można wywnioskować, że na jednego żołnierza w siłach zbrojnych przypadało w warunkach maksymalnego wykorzystania potencjału ludzkiego średnio 4-5 czynnych zawodowo na zapleczu.

Jak z powyższego wynika, rozwój sił zbrojnych kosztem siły roboczej ma swe granice. Granicą tą jest stan, od którego począwszy zwiększanie liczebności sił zbrojnych pociąga za sobą kurczenie się możliwości ich bojowego wyposażenia i odporności zaplecza. Przekraczanie tej granicy pociąga więc za sobą naruszenie niezbędnej proporcji, a wraz z nią, niezbędnej równowagi między potrzebami materialnymi sił zbrojnych a możliwościami ich realizacji przez zaplecze. Pociągając to musi za sobą szybkie pogorszenie się wyposażenia bojowego wojska a wraz z tym i siły bojowej. Rozwój liczebności sił zbrojnych ma więc swą obiektywną granicę, której naruszenie pociąga za sobą nie wzrost a spadek siły militarnej.

W czasie II wojny światowej wszystkie walczące państwa w mniejszym lub większym stopniu doświadczyły trudności zarówno w uzupełnianiu wojsk na froncie zdolnymi do walki rezerwanami, jak też w zabezpieczeniu kadr fachowców dla sprawnej działalności zaplecza.

W Niemczech faszystowskich np.: od maja 1941 roku do maja 1944 roku liczba mężczyzn zatrudnionych w przemyśle zmniejszyła się z 19 do 14,2 milionów. Zmniejszenie ilości pracowników zatrudnionych w przemyśle Niemcy hitlerowskie starały się wyrównać przez wprowadzenie systemu pracy niewolniczej. W przemyśle niemieckim było zatrudnionych ponad 6 milionów robotników wywiezionych przymusowo z okupowanych terytoriów. Pomimo zastosowania tego systemu następował jednak ciągły spadek ilości zatrudnionych na jednego żołnierza. W 1940 roku wynosił on 6,4 a w 1943 roku już tylko 3,7. Od 1944 roku rozpoczął się absolutny spadek sił zbrojnych.

W Stanach Zjednoczonych maksymalne zatrudnienie wojenne /lipiec 1943 rok/ wynosiło 54 miliony ludzi przy stanie sił zbrojnych 9 milionów. Na jednego żołnierza przypadało więc 6 zatrudnionych na zapleczu. W końcowym okresie wojny przy stanie sił zbrojnych nieco ponad 12 milionów zatrudnienie na zapleczu wynosiło około 50 milionów. Na jednego żołnierza przypadało nieco ponad 4 zatrudnionych. W Stanach Zjednoczonych w pierwszym okresie wojny wzrostowi liczebności sił zbrojnych towarzyszył wzrost zatrudnienia. Było to możliwe dzięki utrzymywaniu się w tym czasie w USA wielkiego bezrobocia liczącego ponad 7 milionów ludzi.

W Anglii krytyczny punkt wyczerpania rezerw nastąpił w czerwcu 1943 roku. Na jednego żołnierza sił zbrojnych przypadało wówczas 4 zatrudnionych na zapleczu. Dla Anglii była to dolna granica proporcji, której naruszenie pociągało spadek możliwości zaopatrzenia wojsk.

W Związku Radzieckim z chwilą wybuchu wojny również zmniejszyła się liczba pracowników zatrudnionych w gospodarce narodowej, jednak dzięki energicznym środkom podjętym przez rząd, liczba pracowników w czasie wojny

wzrastała z miesiąca na miesiąc. Utworzony w 1941 roku system rezerwy pracy pozwolił na przygotowanie w okresie wojny 2 milionów młodych wykwalifikowanych robotników. Na krótkoterminowych kursach oraz przez indywidualne nauczanie w latach 1942-1944 przygotowano około 12 milionów wykwalifikowanych robotników, w tym znaczną część kobiet. Do października 1941 roku liczba kobiet zatrudnionych w przemyśle osiągnęła 45 procent w stosunku do ogólnej ilości zatrudnionych.

Jak z powyższego wynika, zagadnienie potencjału ludzkiego we współczesnej wojnie nie można rozpatrywać jedynie pod kątem zabezpieczenia ilościowych potrzeb wojsk walczących na froncie. Przy rozpatrywaniu tego zagadnienia należy koniecznie brać pod uwagę zapewnienie ciągłości pracy przemysłu na zapleczu.

W związku z tym już w czasie pokoju zachodzi konieczność rozważenia i wypracowania /ustalenia/ metod i form zarządzania siłą roboczą w czasie wojny. Do najważniejszych z nich należy zaliczyć:

1. Wprowadzenie zcentralizowanej gospodarki siłą roboczą.
2. Wprowadzenie powszechnej mobilizacji siły roboczej.
3. Reklamowanie wykwalifikowanej siły roboczej przed wcieleniem do sił zbrojnych.

1. Zcentralizowana gospodarka siłą roboczą

Zcentralizowane zarządzanie siłą roboczą wprowadzone zostało po raz pierwszy w czasie I wojny światowej. Nastąpiło to pod wpływem zaistnienia ostrego niedoboru siły roboczej, jaki odczuła gospodarka wojenna, zwłaszcza przemysł wojenny. Deficyt ten wywołany został głównie nadmierną mobilizacją do sił zbrojnych, która w poszczególnych krajach jak Niemcy i Francja dochodziła do 20 % ogółu ludności, co stanowiło ponad połowę zatrudnienia. Masowa mobilizacja wojskowa sparaliżowała wiele gałęzi gospodarki narodowej. Były zakłady szczególnie ważne dla wojny, z których powołano do 40 % załóg.

Wywołany tym spadek produkcji wojennej zmusił poszczególne rządy do demobilizacji znacznych ilości żołnierzy mimo trwającej wojny. Takie zjawiska wyłoniły potrzebę zabezpieczenia nadmiernemu i przypadkowemu ogółacaniu przez siły zbrojne gospodarki narodowej z siły roboczej i zapewnienia w ogóle właściwego jej podziału między różne potrzeby w zależności od ich ważności w realizacji zadań wojennych. Pod wpływem tej potrzeby, jako swego rodzaju obiektywna konieczność wprowadzone zostały we wszystkich państwach uczestniczących w I i II wojnie światowej państwowe centralne zarządzanie siłą roboczą.

2. Mobilizacja siły roboczej

Mobilizacja siły roboczej polega na wprowadzeniu obowiązku pracy przez określony ustawowo czas i w miejscu naznaczonym przez pewne organa. Powszechna mobilizacja pracy ma na celu wydobycie wszystkich ukrytych rezerw siły roboczej. Sięga więc do niewykwalifikowanych robotników i siły roboczej mało wydajnej jak: młodzieży, inwalidów, starców i kobiet.

3. Reklamowanie siły roboczej

Gospodarka wojenna wymaga planowego przeprowadzenia mobilizacji wojskowej. Plany mobilizacyjne muszą uwzględniać pozostawienie w przemyśle pewnej ilości wykwalifikowanej kadry spośród osób podlegających powszechnemu obowiązkowi wojskowemu. Ma to na celu zapewnienie ciągłości pracy w przemyśle.

Tak więc przygotowanie i właściwe wykorzystanie rezerw ludzkich kraju w celu zabezpieczenia sił zbrojnych oraz ciągłości pracy zaplecza jest problemem bardzo skomplikowanym.

II. PODZIAŁ EWIDENCYJNY REZERW OSOBOWYCH PODLEGAJĄCYCH POWSZECHNEMU OBOWIĄZKOWI WOJSKOWEMU

Zanim przejdę do omówienia podziału ewidencyjnego żołnierzy rezerwy, krótko scharakteryzuję ogólny skład w skład zasobów rezerw osobowych.

W naszym kraju rezerwę osobową siębrojnych stanowią:

- 1/ oficerowie i podchorążowie rezerwy w wieku do 60 lat życia /generałowie rezerwy do 65 lat życia/,
- 2/ podoficerowie i szeregowcy rezerwy wyszkoleni, którzy odbyli zasadniczą służbę wojskową lub ćwiczenia wojskowe, w wieku do 50 lat życia,
- 3/ szeregowcy rezerwy niewyszkoleni w wieku do 50 lat życia, którzy nie odbyli zasadniczej służby wojskowej, lecz przekroczyli wiek 23 lat i na mocy ustawy z dnia 30 stycznia 1959 roku o powszechnym obowiązku wojskowym zostali przeniesieni do rezerwy,
- 4/ kobiety przeniesione do rezerwy w wieku od 18 do 35 lat życia posiadające kwalifikacje zawodowe średniego personelu medycznego. Spośród wymienionych nie mogą być powołane do służby wojskowej w czasie wojny kobiety będące w ciąży oraz sprawujące opiekę nad dziećmi do lat 16,
- 5/ poborowi w wieku od 19 do 23 lat życia.

Żołnierzy pod względem zdrowia dzieli się na następujące kategorie:

Kategoria "A" - zdolny do służby wojskowej,

Kategoria "B" - czasowo niezdolny do służby wojskowej,

Kategoria "C" - zdolny do służby wojskowej z ograniczeniem,

Kategoria "D" - niezdolny do służby wojskowej w czasie pokoju,

Kategoria "E" - zupełnie niezdolny do służby wojskowej.

Na żołnierzy rezerwy we właściwej ze względu na zamieszkanie żołnierza wojskowej komendzie rejonowej prowadzi się odpowiednią ewidencję wojskową.

A. Ewidencja oficerów i podchorążych rezerwy

Na każdego oficera i podchorążego rezerwy w III sekcji WKR, która zajmuje się sprawami oficerów i podchorążych rezerwy, prowadzi się akta personalne oraz kartę ewidencyjną.

Akta personalne ułożone są w porządku alfabetycznym według nazwisk i imion. Natomiast karty ewidencyjne prowadzi się w następujących oddzielnych kartotekach:

- 1/ kartoteka głównej,
- 2/ kartoteka rezerw wojsk wewnętrznych,
- 3/ kartoteka podchorążych rezerwy, z wyjątkiem podchorążych rezerwy zaliczonych do rezerw wojsk wewnętrznych,
- 4/ kartoteka specjalnej.

W kartotekach: głównej oraz podchorążych rezerwy, karty ewidencyjne układa się kolejno według korpusów osobowych oficerów, grup i specjalności wojskowych, a w każdej specjalności wojskowej w porządku alfabetycznym według nazwisk i imion oficerów.

W kartoteczce rezerw wojsk wewnętrznych karty ewidencyjne układa się w dwóch grupach oddzielnie dla oficerów i oddzielnie dla podchorążych rezerwy zaliczonych do rezerw wojsk wewnętrznych, a następnie w każdej grupie w porządku alfabetycznym.

W kartoteczce specjalnej prowadzi się karty ewidencyjne oficerów i podchorążych rezerwy będących na przydziałach mobilizacyjnych.

B. Ewidencja podoficerów i szeregowców rezerwy

Na każdego podoficera i szeregowca rezerwy w I sekcji WKR prowadzi się kartę ewidencyjną.

Karty ewidencyjne prowadzi się w kartotece ewidencyjnej według powiatów /miast stanowiących powiaty miejskie, dzielnic - w miastach wyłączonych z wojewódstw/, a w nich według działów:

- 1/ Wojska lądowe i lotnicze,
- 2/ Wojska wewnętrzne,
- 3/ Marynarka wojenna,
- 4/ Osoby z wyższym wykształceniem,
- 5/ Kobiety przeniesione do rezerwy,
- 6/ R 6 § a 1,
- 7/ Reklamowani.

Ponadto karty ewidencyjne podoficerów i szeregowców rezerwy będących na przydziałach mobilizacyjnych prowadzi się w oddzielnej kartotece.

W dziale kartoteki ewidencyjnej "Wojska lądowe i lotnicze" karty ewidencyjne podoficerów i szeregowców rezerwy, którzy posiadają nadane specjalności wojskowe tych rodzajów wojsk, prowadzi się rocznikami, w rocznikach według specjalności wojskowych, a w specjalnościach oddzielnie:

- 1/ podoficerów,
- 2/ szeregowców,
- 3/ szeregowców niewykształconych, którym specjalności wojskowe nadane zostały na podstawie posiadanych przez nich zawodów cywilnych - w kolejności alfabetycznej.

W dziale kartoteki ewidencyjnej "Wojska wewnętrzne" karty ewidencyjne prowadzi się w grupach:

- grupa I - "KBW, TOPL i WOP",
- grupa II - "Funkcjonariusze MSW",
- grupa III - "Rezerwa osobowa MSW".

Do grupy I zalicza się podoficerów i szeregowców do 40 roku życia włącznie, którzy odbyli zasadniczą służbę wojskową w jednostkach wojskowych KBW lub WOP albo w jednostkach wojskowych TOPL.

W grupie II prowadzi się karty ewidencyjne podoficerów i szeregowców rezerwy będących funkcjonariuszami MO.

W grupie III "Rezerwa osobowa MSW" prowadzi się karty ewidencyjne podoficerów i szeregowców rezerwy zwolnionych ze służby w organach Milicji Obywatelskiej lub byłych organach bezpieczeństwa publicznego, którzy zostali przeznaczeni do rezerwy osobowej MSW.

W dziale kartoteki ewidencyjnej "Marynarka wojenna" prowadzi się karty ewidencyjne żołnierzy marynarki wojennej /w tym również podoficerów i marynarzy zwolnionych z jednostek pływających WOP/ oraz karty ewidencyjne podoficerów i szeregowców rezerwy posiadających obok numeru specjalności wojskowej wojsk lądowych, literę "M" - rocznikami, według numerów specjalności, a w specjalnościach oddzielnie:

- 1/ podoficerów,
- 2/ szeregowców
- 3/ szeregowców niewyszkolonych, którym specjalności wojskowe marynarki wojennej nadane zostały na podstawie posiadanych przez nich zawodów ogólnych,
- 4/ w kolejności alfabetycznej.

W dziale kartoteki ewidencyjnej "Kobiety przeniesione do rezerwy" prowadzi się karty ewidencyjne kobiet podoficerów i szeregowców rezerwy przeniesionych do rezerwy. Karty te układa się rocznikami, a w rocznikach oddzielnie podoficerów, szeregowców i szeregowców rezerwy niewyszkolonych - w kolejności alfabetycznej.

W dziale kartoteki "Różni" są utworzone następujące grupy:

- 1/ "Zusbywający na granicę",
- 2/ "Duobowni",
- 3/ "Wymeldowani",
- 4/ "Poszukiwani",
- 5/ "Skazani prawomocnym wyrokiem sądu na karę więzienia",
- 6/ "Fleśdolni do służby wojskowej w czasie pokoju /kat. "D"/".

Na poborowych prowadzi się identyczne karty ewidencyjne jak na podoficerów i szeregowców rezerwy. Czynność tę wykonuje sekcja II WKR, która zajmuje się sprawami związanymi z powołaniem poborowych do służby zasadniczej.

III. PODZIAŁ REZERW OSOBOWYCH POD WZGLĘDEM MOBILIZACYJNEGO WYKORZYSTANIA

Podział rezerw osobowych ma na celu planowe i racjonalne wykorzystanie rezerw ludzkich dla potrzeb sił zbrojnych i gospodarki narodowej, zarówno w czasie mobilizacji jak i wojny.

Ponadto imienne wydzielenie rezerw osobowych eliminuje możliwość podwójnego planowania zadań na jednego żołnierza rezerwy w ogólnym systemie obronności ludowej.

Rezerwy osobowe podlegające powszechnemu obowiązkowi wojskowemu według obecnie przyjętych ustaleń dzielą się następująco:

1. Rezerwa Wojsk Operacyjnych
2. Rezerwa Wojsk Obrony Terytorium Kraju
3. Rezerwa Dyspozycyjna
4. Kadra fachowa gospodarki narodowej.

1/ Do Rezerwy Wojsk Operacyjnych zalicza się:

a/ oficerów i podchorążych rezerwy zdolnych do służby wojskowej, kat. "A", a w specjalnościach technicznych również kat. "C" /zdolny do służby wojskowej z ograniczeniem/ w wieku do 45 lat życia /oficerów służby zdrowia do 55 lat życia, którzy posiadają następujące wykształcenie wojskowe:

- Akademie Wojskowe,
- Wyższe Kursy Doskonalenia Oficerów względnie Kursy Doskonalenia Oficerów,
- Szkoły Oficerskie,
- Kursy Przeszkolenia Oficerów Rezerwy,
- Studia wojskowej,

b/ podoficerów i szeregowców rezerwy wyszkolonych, którzy odbyli zasadniczą służbę wojskową w jednostkach wojsk operacyjnych, w wieku do 40 lat zdolnych do służby wojskowej kat. "A" i zdolnych do służby wojskowej z ograniczeniem kat. "C" - oraz

- 60 % ogólnych zasobów szeregowców rezerwy nie-wyszkolonych kat. "A" i "C" posiadających zawody cywilne w pełni odpowiadające kwalifikacjom wymaganych na stanowiskach /funkcjach/ przewidzianych do zajmowania przez nich w czasie wojny,
- podoficerów i szeregowców rezerwy wyszkolonych z kartoteki ewidencyjnej "Młynarka Wojenna" z części I "Służba Morska" - zdolnych do służby wojskowej kat."A" w wieku do 40 lat życia.

Jak z powyższego wynika do rezerwy wojsk operacyjnych, ze względu na charakter tych wojsk, zaliczono oficerów, podoficerów i szeregowców najlepiej wyszkolonych, najmłodszych wiekiem, jak również posiadających dobrą kategorię zdrowia, czyli najbardziej wartościowych pod względem przydatności do służby wojskowej,

2/ Do Rezerwy Wojsk Obrony Terytorium Kraju zalicza się:

a/ oficerów i podchorążych rezerwy posiadających wykształcenie wojskowe analogiczne jak dla wojsk operacyjnych:

- zdolnych do służby wojskowej z ograniczeniem kat. "C" w wieku do 45 lat /oficerów służby zdrowia do 55 lat życia/,
- zdolnych do służby wojskowej kat."A" i "C" w wieku od 46 do 50 lat życia,

b/ zaliczonych do rezerwy MSZ /KBE, WOP i MSW/ - kat. "A" i "C" w wieku do 50 lat życia,

c/ zdolnych do służby wojskowej kat."A" i "C" w wieku do 45 lat życia:

- mianowanych do stopnia oficerskiego z podoficerów,

- nie posiadających przeszkolenia wojskowego a
zaliczonych do specjalności technicznych,

b/ absolwentów studiów wojskowych kat."C" do 45 lat
życia, za wyjątkiem tych, którzy zaliczeni są do
specjalności technicznych,

2/ podoficerów i szeregowców rezerwy wyszkolonych, któ-
rzy odbyli zasadniczą służbę wojskową w jednostkach
wojsk OTK w wieku do 40 lat zdolnych do służby wojsko-
wej kat."A" i zdolnych do służby wojskowej z ograni-
czeniem kat."C" - oraz:

a/ podoficerów i szeregowców zaliczonych do rezerwy
Wojsk Wewnętrznych,

b/ 40 % z ogólnych zasobów szeregowców rezerwy nie-
wyszkolonych zdolnych do służby wojskowej kat."A"
i "C" posiadających zawody cywilne w pełni odpowia-
dające kwalifikacjom do zajmowania przez nich w
czasie wojny,

o/ z kartoteki ewidencyjnej "Marynarka Wojenna":

- z części I "Służba Morska" zdolnych do służby
wojskowej kat."A" w wieku od 41 do 50 lat życia,

- z części I "Służba Morska" - zdolnych do służby
wojskowej z ograniczeniem kat."C" w wieku do 50
lat życia.

3/ Rezerwa dyspozycyjna stanowi żołnierze rezerwy starsi
wiekiem, niewyszkoleni oraz poborowi. Do rezerwy
dyspozycyjnej zalicza się:

a/ oficerów rezerwy:

- posiadających kategorię zdrowia "A" i "C" w wieku
od 51 do 60 roku życia /za wyjątkiem służby
zdrowia/,

- oficerów służby zarówno w wieku od 56 do 60 roku
życia,

- oficerów i podchorążych rezerwy posiadających kat. zdrowia "D",
- nie posiadających przeszkolenia wojskowego,
- oficerów podchorążych kobiety nie wykorzystane na przydziały mob.,

b/ podoficerów i szeregowców rezerwy:

- wyszkolonych w wieku od 41 do 50 lat,
- szeregowców rezerwy niewyszkolonych /SW-131, 134, 050, 0100/,
- szeregowców rezerwy niewyszkolonych w wieku od 41 do 50 lat, którym nadano SW na podstawie posiadanych zawodów,
- średni personel medyczny /kobiety/,
- z wyższym wykształceniem do 50 lat,
- z kartoteki ewidencyjnej "Różni",

o/ poborowych w wieku od 19 do 23 lat.

Rezerwy rezerwy załozeni do grupy dyspozycyjnej mogą być wykorzystani w miarę konieczności zarówno na uzupełnienie Wojsk Operacyjnych, jak też i OTK.

4/ Do kadry fachowej gospodarki narodowej /reklamowani/ zalicza się oficerów, podoficerów i szeregowców rezerwy niezbędnych dla sprawnego działania gospodarki narodowej w okresie mobilizacji i wojny.

Należy podkreślić, że reklamacja kadr fachowych ma na celu głównie zapewnienie niepowołania do służby wojskowej w razie mobilizacji niezbędnej ilości czynnych zawodowo specjalistów zatrudnionych w zakładach szczególnie ważnych dla gospodarki narodowej i sił zbrojnych. Zakres reklamacji kadr fachowych należy od wielu czynników, a przede wszystkim od wojennych zadań przemysłu.

Przedstawiony ogólny podział rezerw osobowych nie jest czymś stałym i niezmiennym. Podział ten może ulec

zmianie w zależności od tego, jak w przyszłości będą się kształtowały potrzeby wojsk operacyjnych.

Dotychczas w wojskowych komendach rejonowych dokonano imiennego wydzielenia rezerw osobowych dla:

- wojsk operacyjnych i OTK na czas mobilizacji,
- potrzeb mobilizacyjnych Milicji Obywatelskiej i jednostek Straży Pożarnych,
- Terenowej Obrony Przeciwlotniczej.

W najbliższym czasie wojskowe komendy rejonowe wydzielią z ogólnej kartoteki ewidencję żołnierzy rezerwy przeznaczonych na sformowanie poszczególnych jednostek smilitaryzowanych. Również wydzieli się z kartoteki ogólnej ewidencję żołnierzy rezerwy, którzy odbyli zasadniczą służbę wojskową bądź też ćwiczenia wojskowe w jednostkach obrony terytorialnej.

W przedmiocie podziału rezerw dla potrzeb obrony terytorium kraju musi istnieć ścisła współpraca pomiędzy wojskowymi sztabami a wojskowymi komendami wojewódzkimi i rejonowymi.

Obecnie Sztab Generalny rozpatruje możliwość określenia zadań dla całości rezerw osobowych w systemie obrony terytorium kraju i zapewnienie tych rezerw z zadaniami już w czasie pokoju /w formie przydziałów mobilizacyjnych/.

Imienne wydzielenie rezerw dla potrzeb wojsk regularnych, jak również potrzeb układu funkcjonalnego i terytorialnego OTK w poważnym stopniu usprawni gotowość bojową, pod warunkiem jednak zgrywania i doskonalenia tych rezerw w czasie pokoju w ramach ćwiczeń wojskowych.

IV. SZKOLENIE REZERW OSOBOWYCH

Dane dotyczące dwóch wojen światowych wskazują, że wraz ze wzrostem uzbrojenia technicznego wojaka, ciężar gatunkowy wyszkolonych rezerw ludzkich coraz bardziej warasta. Współczesna wojna - to nie tylko wojna różnorodnych

środków technicznych lecz i wojna rezerw, a w pierwszej kolejności rezerw ludzkich. Przy czym będzie ona prowadzona przy pomocy rezerw ludzkich przygotowanych i wyszkolonych zarówno w czasie pokoju jak i w toku wojny. Armie czasu pokojowego we współczesnej wojnie w najlepszym wypadku okażą się w stanie odeprzeć pierwsze uderzenia przeciwnika, zabezpieczyć osłonę mobilizacji i zapewnić warunki dla wprowadzenia do działań następnych zmobilizowanych rzutów.

Przyszła wojna wymagać będzie nie tylko masowych lecz i dobrze wyszkolonych rezerw ludzkich. Tłumaczy się to wyposażeniem wojska znaczną ilością środków technicznych, ich dalszym rozwojem i skomplikowaniem konstrukcji. W związku z tym system szkolenia rezerw powinien zabezpieczyć nagromadzenie odpowiedniej ilości rezerw wyszkolonych pod względem wojskowym i technicznym oraz stałą gotowość bojową i zgranie tych rezerw w prowadzeniu działań bojowych w składzie pododdziałów.

Trzeba mieć na uwadze, że niektóre kategorie żołnierzy rezerwy, którzy odbyli służbę wojskową lub zostali przeszkoleni na ćwiczeniach wojskowych kilka lat wstecz, nie mogą obecnie liczyć się w pełni wyszkolonymi. Ich wiedza, doświadczenia i nawyki wojskowe szybko pozostają w tyle w stosunku do poziomu współczesnych wymogów. Stąd wynika konieczność systematycznego ich szkolenia. Szczególnie duże wymagania stawia się oficerom rezerwy.

System przygotowania i przeszkolenia rezerw osobowych winien przy minimalnych kosztach zabezpieczyć wysoki poziom gotowości bojowej rezerw niezbędnych do przeprowadzenia mobilizacji oraz uzupełnienia strat w początkowym okresie wojny i w toku jej trwania.

Mając powyższe na uwadze w naszym kraju szkolenie rezerw osobowych obecnie odbywa się:

A. W ramach wojska:

- w jednostkach wojskowych MON i MSW,
- w jednostkach obrony terytorialnej.

B. Poza wojskiem

Szkolenie poza wojskiem jest prowadzone:

- 1/ w ramach przysposobienia wojskowego w szkołach średnich,
- 2/ na studiach wojskowych przy wyższych uczelniach,
- 3/ w ośrodkach Ligi Obrony Kraju,
- 4/ w Aeroklubie PRL.

A. Szkolenie żołnierzy rezerwy w ramach wojska

Celem szkolenia żołnierzy rezerwy jest utrzymanie ich w należytej kondycji wojskowej, ugruntowanie wiadomości i doskonalenie umiejętności nabytych w poprzednim szkoleniu wojskowym. Zapoznanie z nowym sprzętem bojowym, zasadami jego działania i sposobami użycia, ze zmianami zachodzącymi w regulaminach i instrukcjach wojskowych oraz doskonalenie w wykonywaniu obowiązków funkcyjnych w składzie pododdziałów /oddziałów/ poszczególnych rcdzajów wojsk i służb zgodnie z wymogami współczesnych działań bojowych.

Na ćwiczenia wojskowe do jednostek wojskowych powołuje się głównie żołnierzy rezerwy z przydziałów mobilizacyjnych, którzy pozostają w rezerwie trzy - cztery lata bez przeszkolenia. W ramach ćwiczeń wojskowych:

- doskonalą się żołnierzy, którzy posiadają przydziały mobilizacyjne do jednostek o ważnym przeznaczeniu operacyjnym i wymagają systematycznego treningu na skomplikowanym sprzęcie i uzbrojeniu,
- przekwalifikowuje się podoficerów i szeregowców rezerwy do najbardziej deficytowych specjalności wojskowych w związku z wprowadzeniem na wyposażenie jednostek nowego sprzętu i uzbrojenia,
- szkoli się niewykształconych, których zawody cywilne są zbliżone do funkcji /stanowisk/ wojskowych.

W jednostkach obrony terytorialnej /pot/ zorganizowanych w 1963 roku przeszła się w ramach 6-8 miesięcznej służby poborowych, którzy z różnych względów nie zostali powołani do jednostek regularnych.

Wojska obrony terytorialnej szkolą się w dwóch kierunkach. Pierwszy ma charakter ściśle wojskowy i obejmuje wyszkolenie ogólnowojskowe - strzeleckie, taktyczne, saper-
skie, łączności, zapoznanie się z regulaminami, musztrą i wychowanie fizyczne. Drugi kierunek szkolenia jest ściśle związany z likwidacją skutków uderzeń broni masowego rażenia. - pomiary skażeń promieniotwórczych, odkażanie i dezaktywacja, udzielanie pomocy ludziom porażonym, odgruzowanie zniszczonych lub uszkodzonych obiektów oraz odbudowa i naprawa ważnych obiektów. Stąd konieczność powiązania procesu szkoleniowego jednostek OTK z bezpośrednimi pracami na rzecz gospodarki narodowej. Żołnierze wykonują te prace przygotowują się do realizacji swoich zadań na wypadek ewentualnego konfliktu zbrojnego.

Ponadto wprowadza się trzyletnie szkolenie terytorialne w dniach ustawowo wolnych od pracy i w dniach roboczych po godzinach pracy. Szkolenie to zostanie zakończone w trzecim roku służby terytorialnej 14-dniowym obozem szkoleniowym. System tego szkolenia polega na tym, że zajęcia prowadzi się w miasteczkach, osiedlach, gromadach w ramach poszczególnych pododdziałów/ drużyn, plutonów, kompanii/. Żołnierze przeszkaleni w ramach jednostek obrony terytorialnej stanowią będą między innymi rezerwę wojsk OTK.

Celem racjonalnego wykorzystania przydzielonego limitu na szkolenie rezerw osobowych zamierza się /poprzez odpowiednie programowanie procesu szkolenia/ zróżnicować częstotliwość powoływania żołnierzy rezerwy na ćwiczenia wojskowe w zależności od posiadanych przez nich SŁ, a także skrócić czasokresy trwania tych ćwiczeń. Wp.: zapoznanie z bronią i sprzętem - 2 tygodnie.

Ponadto zamierza się wprowadzić eksternistyczne szkolenie oficerów rezerwy bez odrywania ich od pracy.

Szkolenie to będzie prowadzone na podstawie odpowiednio opracowanych podręczników.

Terytorialne szkolenie rezerw posiada szereg zalet i odpowiada współczesnym wymaganiom. Pozwala utworzyć na terenie całego kraju stałe wyszkolone pododdziały, które mogą być wykorzystane do obrony swego przedsiębiorstwa, miasta, miejscowości, do walki z desantami powietrznymi oraz likwidacji skutków napadu powietrznego.

B. Szkolenie rezerwy wojskowej

- 1/ Przystosowanie wojskowe obejmuje młodzież uczącą się w szkołach średnich. Przystosowanie wojskowe jest obowiązkowym przedmiotem nauki objętym planami i programem nauczania. W ramach przystosowania wojskowego zapoznaje się młodzież z regulaminami wojskowymi, masztą, topografią, opar oraz przeprowadza się strzelania z broni sportowej /kbks/.
- 2/ Obowiązkowi wojskowego szkolenia studenci podlegają, studenci uznani za zdolnych do służby wojskowej odbywający studia w szkołach wyższych. Ponadto obowiązkiem tym są objęte studentki studiujące na uczelniach medycznych. Wojskowe szkolenie studentów obejmuje zajęcia wojskowe w ciągu roku szkolnego w ramach studium wojskowego szkoły wyższej oraz przeszkolenie wojskowe w jednostkach wojskowych w czasie wakacji. Zajęcia w ramach studium wojskowego są obowiązkowym przedmiotem nauki. Studenci po ukończeniu studium wojskowego i złożeniu egzaminu z wynikiem pomyślnym otrzymują stopień podporucznika. Następnie po zakończeniu studiów zostają przeszkoleni na kursie przeszkolenia oficerów rezerwy, gdzie po pomyślnym zdaniu egzaminu otrzymują stopień oficera rezerwy.
- 3/ Liga Obrony Kraju - na zasadzie dobrowolności przygotowuje młodzież w wieku przedpoborowym i poborowym w następujących kierunkach:

- szkoli kierowców samochodowych,
- szkoli specjalistów łączności radiowej i przewodowej,

- szkoli niektórych specjalistów w ośrodkach żeglarskich dla potrzeb marynarki wojennej,

Ponadto LOK przeszkala żołnierzy rezerwy specjalistów łączności.

4/ Aeroklub PRL przygotowuje kandydatów na pilotów wojskowych oraz skoosków spadochronowych dla wojsk powietrzno-desantowych.

Problem nagromadzenia wyszkolonych rezerw osobowych jest zagadnieniem bardzo ważnym i istotnym głównie w świetle charakteru esencjonalnej przyszłej wojny. Od ilości przeszkolonych żołnierzy rezerwy w czasie pokoju uwarunkowana będzie dynamiczność i szybkość uzupełniania braku strat w wojskach waloczących, jak również formowanie nowych jednostek w czasie wojny.

V. PODZIAŁ I PRZYGOTOWANIE REZERW OSOBOWYCH W NIKTÓRYCH

KRAJACH ZACHODNICH

W niniejszym referacie uważam za celowe omówić w ogólnych zarysach zagadnienie podziału i przygotowania rezerw osobowych w niektórych krajach zachodnich.

1. Niemiecka Republika Federalna

Opracowane przez Sztab Generalny Bundeswehry plany rozbudowy obrony terytorialnej przewidują, że do końca 1966 roku powstaną na bazie terytorialnej pododdziały składające się z rezerwistów, które liczyć mają łącznie około 50.000 ludzi /niektóre źródła wymieniają liczbę 80.000/. Pierwsze pododdziały zostaną utworzone na początku bieżącego roku, a pod koniec ma ich być 164, w tym 60 % liczących nie więcej jak 10 ludzi, 25 % do 100 i 15 % więcej niż 100 ludzi. Łącznie pod koniec 1964 roku liczba rezerwistów służących w pododdziałach obrony terytorialnej ma wzrosnąć do 10.000. W następnych dwóch latach przewiduje się powołanie dalszych rezerwistów - około 25.000 rocznie. Po pełnej rozbudowie obrona terytorialna ma liczyć około 200.000 rezerwistów.

Przewiduje się, że w okresie pokojowym będzie stale pełnić służbę około 10-12 % stanu osobowego rezerwy obrony terytorialnej przewidzianego na okres wojny. Zdanem inspektora obrony terytorialnej liczebność Bundeswehry przyjęta w okresie pokojowym, wynosząca 500.000 żołnierzy na wypadek wojny może w krótkim czasie wzrosnąć do miliona w wyniku powołania tzw. rezerwy alarmowej i rezerwy mobilizacyjnej.

Służba w pododdziałach obrony terytorialnej ma być ochotnicza /ministerstwo Obrony jest zdania, że zgłosi się wystarczająca ilość ochotnych/ szeregowców, którzy odbyli 18-ty miesięczną służbę zasadniczą, podoficerów Bundeswehry, którzy po odbyciu służby okresowej przeszli do rezerwy i młodych oficerów rezerwy przewidzianych na stanowiska dowódców kompanii i batalionów. Zakłada się również możliwość wykorzystania podoficerów i oficerów byłego Wehrmachtu. Ministerstwu Obrony zależy szczególnie na tym, aby do służby w obronie terytorialnej zgłaszali się ci oficerowie rezerwy, którzy biorą udział w życiu politycznym, społecznym i są znani na swoim terenie.

Służba w pododdziałach obrony terytorialnej ma trwać trzy lata, po ukończeniu której rezerwiści w okresie pokoju nie będą już powoływani do służby wojskowej. W jednym roku przypada 30 dni ćwiczeń /9 dni wolnych od pracy, 8 dni ćwiczeń w godzinach popołudniowych i 13 dni pobytu na obozie ćwiczebnym.

Umundurowanie i wyposażenie rezerwiści będą posiadać w domu. Broń i amunicja będzie przechowywana w magazynach jednostek regularnych lub specjalnie do tego celu przystosowanych i zabezpieczonych, z takim wyłożeniem aby nie były oddalone od miejsca zamieszkania rezerwistów więcej jak 30-50 kilometrów. Dla wojsk obrony terytorialnej przechowywany jest sprzęt i uzbrojenie uznany za przestarzały w siłach lądowych. Ostatnio przekazywany jest oznak M-47.

Przewiduje się, że jeszcze przez pewien czas będą istnieć również regularne pododdziały obrony terytorialnej. Dotyczy to głównie pododdziałów o wysokim stopniu zmechanizowania, takich jak inżyniersko-saperskie i łączności.

2. Francja

Francuzi rozróżniają dwa stopnie służby wojskowej, a mianowicie:

- służbę wojskową;
- służbę obrony.

Do służby wojskowej zalicza się mężczyźni w wieku od 18 do 37 lat.

Służba wojskowa dzieli się:

- służbę czynną, która ustawowo trwa 18 miesięcy,
- rezerwę pogotowia, która trwa 3 lat i obejmuje rezerwistów w wieku od 21 do 25 lat życia,
- rezerwę, która trwa 12 lat i obejmuje mężczyzn w wieku od 26 do 37 lat, a oficerowie aż do osiągnięcia granicy wieku przewidzianego dla oficerów służby czynnej w równorzędnych stopniach

Służba obrony

Do służby obrony zalicza się mężczyźni w wieku od 18 do 60 lat życia, którzy są przewidziani w zasadzie do pomocniczej służby wojskowej w oddziałach obrony terytorialnej.

Podoficerowie i szeregowcy rezerwy są powoływani na okresowe ćwiczenia, które w sumie nie przekraczają 10 tygodni. Każde kolejne ćwiczenie nie trwa dłużej niż 20 dni.

Podoficerowie rezerwy pogotowia oraz podoficerowie 12 pierwszych roczników rezerwy I kat. są obowiązani do uczestniczenia do szkół doskonalących.

Szkolenie oficerów rezerwy odbywa się przy wyższych uczelniach, gdzie istnieją tzw. kursy przysposobienia wojskowego. Po ukończeniu wymienionego kursu studenci zostają skierowani do tzw. "plutonów rezerwy", gdzie po odbyciu pewnej praktyki i uzupełnieniu wiadomości wojskowych uzyskują stopień podporucznika.

Dla młodzieży, która odbywa zasadniczą służbę wojskową i posiada odpowiednie warunki fizyczne oraz wykształcenie ogólne, organizuje się egzaminy i zakwalifikowanych kieruje się do plutonów oficerów rezerwy. Program szkolenia w tych plutonach ma na celu przygotowanie oficerów rezerwy na stanowiska dowódców plutonów.

Szeroko stosuje się system korespondencyjnego szkolenia oficerów rezerwy. Prowadzą je szkoły aplikacyjne. Opracowują one różnego rodzaju tematy i ćwiczenia oraz przesyłają je oficerom rezerwy do studiowania. Oprócz tego oficerowie rezerwy obowiązani są brać udział w ćwiczeniach organizowanych w terenie.

Oficerowie rezerwy pogotowia są powoływani co pewien okres czasu na ćwiczenia wojskowe, które w okresie przechwywania w rezerwie trwają 4 miesiące.

3. Wielka Brytania

Rezerwy sił lądowych Wielkiej Brytanii dzielą się na następujące rodzaje:

- armia terytorialna,
- rezerwa specjalna,
- rezerwa ogólna sił lądowych,
- rezerwa oficerów sił lądowych.

Z wymienionych rezerw sił lądowych tylko armia terytorialna i rezerwa specjalna są zorganizowane i stanowią podstawową rezerwę brytyjskich sił zbrojnych.

Armia terytorialna jest zorganizowana na zasadach terytorialnych w bataliony, brygady, dywizje piechoty, pancerne i powietrzno-desantowe oraz jednostki artylerii przeciwlotniczej i artylerii obrony wybrzeża. Posiada również zorganizowane jednostki służby armijnej, korpusnej oraz oddziały administracyjno-gospodarsze.

Zasadnicze zadania armii terytorialnej polegają na:

- obronie wysp brytyjskich,
- umożliwieniu szybkiej organizacji nowych jednostek bojowych, które w krótkim czasie po wybuchu wojny mogłyby wejść do walki,
- przygotowaniu na czas wojny jednostek artylerii przeciwlotniczej i artylerii obrony wybrzeża dla obrony wysp brytyjskich,
- pomocy organizacjom cywilnym w wykonywaniu zadań obrony przeciwlotniczej.

W czasie pokoju jednostki armii terytorialnej stacjonują tylko na terenie Wielkiej Brytanii. Stan osobowy jednostek jest ukończony w około 60%. Armia terytorialna składa się z:

- ochotników, którzy pragną szkolić się w dziedzinie wojskowej przy jednoczesnym wykonywaniu swego zawodu cywilnego,
- byłych żołnierzy, którzy odbyli zasadniczą służbę wojskową i zobowiązani są do służby w armii terytorialnej na okres od 3,5 do 7 lat.

Podstawowymi jednostkami, w których szkoli się żołnierzy rezerwy są pułki szkolne. W pułkach szkolnych żołnierze otrzymują osobiste wyposażenie a następnie zorganizowani w pododdziały przechodzą podstawowe przeszkolenie wojskowe.

Szkolenie składu osobowego armii terytorialnej polega na odbyciu przez rezerwistów zajęć prowadzonych co tydzień w sobotę lub niedzielę i jednego 15-dniowego ćwiczenia na obozie raz do roku.

4. Stany Zjednoczone

W skład zorganizowanych rezerw sił zbrojnych USA wchodzi następujące części składowe:

- gwardia narodowa sił lądowych,
- gwardia narodowa sił powietrznych,
- rezerwa sił lądowych,
- rezerwa sił powietrznych,
- rezerwa sił morskich,
- rezerwa sił piechoty morskiej,
- gwardia obrony wybrzeża.

W każdym z wyżej wymienionych rodzajów rezerw sił zbrojnych pełnią służbę żołnierze rezerwy, którzy w zależności od kolejności powoływania ich w skład sił regularnych na wypadek mobilizacji należą do jednej z trzech niżej wymienionych kategorii:

- 1/ rezerwa I kategorii,
- 2/ rezerwa pogotowia,
- 3/ rezerwa w stanie spoczynku.

Rezerwiści I kategorii powoływani są w pierwszej kolejności do służby regularnej w następujących przypadkach:

- ogłoszenia mobilizacji,
- ogłoszenia stanu wyjątkowego,
- w razie napięcia międzynarodowego, na zarządzenie prezydenta na okres nie dłuższy niż 24 miesiące.

Szkolenie stanu osobowego rezerw I kategorii polega na odbyciu przez rezerwistę nie mniej niż 48 dwugodzinnych ćwiczeń /w końcu każdego tygodnia/ i jednego 15-17 dniowego ćwiczenia na obowiesie letnim w okresie każdego roku kalendarzowego. W niektórych

przypadkach rezerwiści I kategorii mogą być powołani na 30-dniowe ćwiczenia raz do roku. W danym przypadku zwolnieni są od szkoleń w końcu każdego tygodnia.

Rezerwiści przenieseni do II kategorii /rezerwa pogotowia/ w zasadzie nie przechodzą żadnego przeszkolenia wojskowego. W niektórych przypadkach mogą być powołani na 45-dniowe obozy szkoleniowe.

-----0000-----

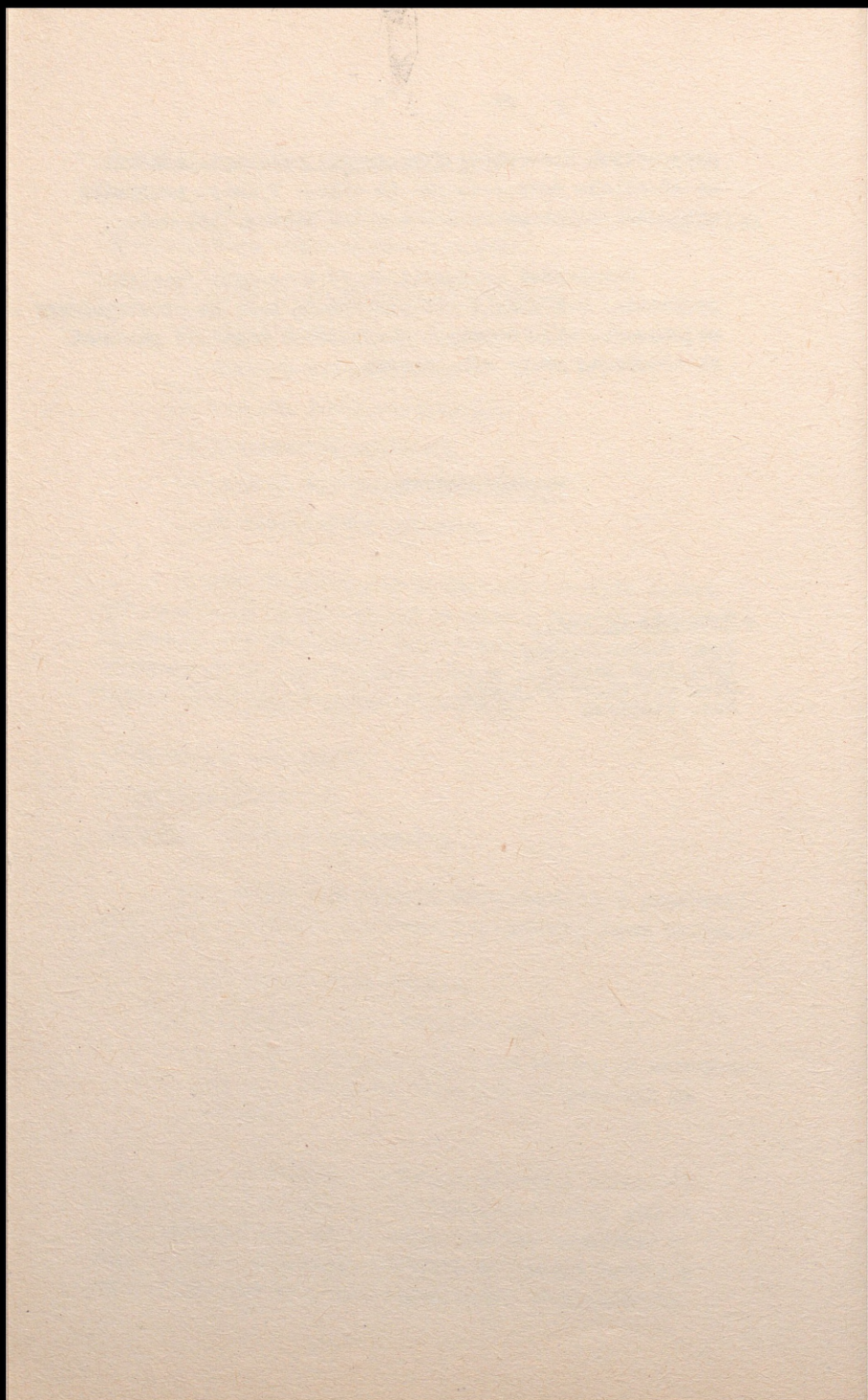
Wykonano 60 egz.

Egz. 1-60 Bibl. Taj.

Wyk. Ppłk ŁOBODA

Druk G.Z. dn. 27.01.1964r.

Peł. 01848/wv

MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ

SZTAB GENERALNY

TAJNE!

Egz. Nr 4..

"Z A T W I E R D Z A M"

SZEF ZARZĄDU X SZTABU GENERALNEGO

Płk dypl. Henryk KOSSAKOWSKI

R E F E R A T

UZUPEŁNIENIE JEDNOSTEK OTK STANEM OSOBOWYM
w OKRESIE MOBILIZACJI i w CZASIE WOJNY.

/ opracował płk dypl. Czesław DROZDOWSKI/

W A R S Z A W A 1 9 6 4 rok

S P I S T R E Ś C I

I. W S T Ę P

II. JAKOŚĆ UZUPEŁNIENIA

III. SZYBKOŚĆ UZUPEŁNIENIA

IV. PLANOWANIE I KIEROWANIE UZUPEŁNIENIA

V. Z A K O Ń C Z E N I E

I. W S T Ę P

Dwzględniając charakter przyszłej wojny i trudności związane ze współczesną mobilizacją wojsk, celowym byłoby posiadać już w czasie pokoju siły zbrojne o takiej organizacji i stanie liczebnym, które bez uzupełnienia mobilizacyjnego zdolne byłyby osiągnąć zasadniczy cel pierwszego okresu wojny. Jednak utrzymanie w czasie pokoju sił zbrojnych o etatach i organizacji "czas" jest niemożliwe ze względów ekonomicznych nawet dla krajów najbardziej ekonomicznie rozwiniętych.

Z tych też względów prowadzenie współczesnych działań wojennych będzie wymagało uzupełnienia wojsk stanem osobowym, ponieważ bez względu na swą liczebność armie kadrowe okresu pokojowego nie będą w stanie samodzielnie rozstrzygnąć losów wojny.

Armie czasu pokojowego w warunkach prowadzenia współczesnych działań, w najlepszym wypadku są w stanie odeprzeć pierwsze uderzenie przeciwnika, zabezpieczyć osłonę mobilizacji i stworzyć warunki dla wprowadzenia do działań następnym zwolewowanych rezerw.

Dlatego też celem zapewnienia ciągłej gotowości bojowej wojsk należy dążyć do właściwego uzupełniania jednostek wojskowych stanem osobowym zarówno w okresie mobilizacji jak również i w czasie wojny.

Przy tym należy również brać pod uwagę, że wraz ze wzrostem wyposażenia technicznego wojsk, ciężar ilościowy i gatunkowy rezerw ludzkich nie maleje, lecz coraz bardziej wzrasta, bowiem ewentualna przyszła wojna będzie wojną nie tylko różnorodnych środków technicznych lecz wojną rezerw.

Sprawa uzupełnienia wojsk, oprócz strony ilościowej, posiada jeszcze aspekt jakościowy, polegający na konieczności stałego doskonalenia wiedzy techniczno-wojskowej, podnoszenia poziomu gotowości bojowej i sprawności mobilizacyjnej wojska.

Nowoczesna technika wojenna i natężenie działań bojowych wymagają od obecnych kadr i rezerw wojskowych nie tylko wyjątkowo wysokiej wiedzy wojskowo-technicznej, lecz również pełnej sprawności fizycznej oraz wysokich walorów moralno-politycznych.

Burzliwy rozwój techniki wojennej wymaga oraz większej ilości specjalistów o różnorodnych kwalifikacjach.

Sz szczególnie wielkie znaczenie posiada uzupełnienie i szkolenie kadr oficerskich.

Skuteczne użycie skomplikowanego sprzętu bojowego na polu walki jest niemożliwe bez znajomości podstaw automatyki, radiotechniki, elektroniki, fizyki jądrowej i niektórych innych dziedzin wiedzy. Na skutek pojawienia się dalszego rozwoju nowych środków masowego rażenia nastąpiły zasadnicze zmiany w charakterze walki zbrojnej oraz w sposobach i formach prowadzenia działań bojowych.

Dlatego też zagadnienie przygotowania i prawidłowego wykorzystania rezerw ludzkich w przyszłej wojnie urasta obecnie do problemu którego należyte rozwiązanie ma ogromne znaczenie zarówno dla wojska jak i gospodarki narodowej.

Z tych też względów właściwe rozwiązanie zagadnienia wykorzystania rezerw ludzkich nie może ograniczyć się wyłącznie dla potrzeb wojsk operacyjnych i OTK lecz winno również uwzględniać zabezpieczenie odpowiednich kadr fachowych i siły roboczej dla potrzeb gospodarki narodowej.

Uwzględniając szeroki i złożony zakres problematyki racjonalnego wykorzystania potencjału ludzkiego na uzupełnianie wojsk stanem osobowym poruszę tylko niektóre najważniejsze zagadnienia z tym związane a przede wszystkim sprawę jakości i szybkości uzupełnienia, ponieważ głównie te elementy w decydujący sposób rzutują na właściwe i terminowe uzupełnienie stanem osobowym jednostek wojskowych OTK wchodzących w skład sił zbrojnych oraz sił i środków układu terytorialnego i funkcjonalnego obrony terytorium kraju.

Do jednostek OTK zalicza się:

- część jednostek wojskowych wchodzących w skład sił zbrojnych /zwanych dalej regularnymi/
- siły i środki układu terytorialnego,
- siły i środki układu funkcjonalnego.

W zależności od przeznaczenia jednostek OTK, odmienności i specyfiki ich działania w czasie wojny, zróżnicowany będzie również system uzupełnienia i jakościowo wyprzeżenia żołnierzy od tych jednostek.

Podyktowane to jest tym, że w skład jednostek OTK oprócz jednostek wysokotechnicznych jak raketowe, radiolokacyjne, lotnicze a nawet oddziały KBW i WOP będą wchodziły również oddziały samoobrony wyposażone w zasadzie tylko w broń strzelecką.

II. JAKOŚĆ UZUPEŁNIENIA

Potrzeby mobilizacyjne tj. różnicę pomiędzy ilością żołnierzy przewidzianych dla danej jednostki w etacie czasu wojennego, a ilością żołnierzy, którzy pozostają w jednostce zgodnie z etatami czasu pokojowego, uzupełniają się głównie żołnierzami rezerwy.

W celu zapoczątkowania prac związanych z przeprowadzeniem mobilizacji jednostek wojskowych wydziela się zawiązki wojenne przeznaczone dla formowania jednostek mobilizowanych.

Zawiązki wojenne jednostki mobilizacyjnej tworzy się spośród żołnierzy, którzy:

- pełnią służbę w danej jednostce w czasie pokoju i pozostają w niej na wypadek mobilizacji;
- zostają przydzieleni na wypadek mobilizacji do jednostki mobilizowanej z innych jednostek wojskowych;
- zostali powołani z rezerwy dla zapoczątkowania prac mobilizacyjnych.

Z uwagi na to, że stany osobowe wojsk w czasie mobilizacji i wojny będą uzupełniane w przeważającej części żołnierzami rezerwy, a zasoby rezerw osobowych są zróżnicowane pod względem wykształcenia, wieku, kategorii zdrowia itp. to celem właściwego i racjonalnego ich wykorzystania, został dokonany podział tych rezerw dla potrzeb wojsk operacyjnych, CTK i gospodarki narodowej.

Sztab Generalny przy współudziale z zainteresowanymi szefostwami rodzajów wojsk i służb na podstawie analizy posiadanych rezerw osobowych uzupełniając specyfikę uzupeł-

nianych jednostek określa ogólne kryteria przeznaczenia żołnierzy rezerwy do tych jednostek.

Organem właściwym do nadawania przydziałów mobilizacyjnych żołnierzom rezerwy jest wojskowy komendant rejonowy. Oficerom rezerwy przewidzianym na stanowiska o stopniu statowym podpułkownik - pułkownik i pułkownik, wojskowy komendant rejonowy nadaje przydziały mobilizacyjne po uprzednim uzgodnieniu z Departamentem Kadr MON. W tym celu przekazuje do Departamentu Kadr MON przez WKW nazwiska oficerów wytypowanych na przydziały mob.

Przydziały mobilizacyjne wyznaczonym żołnierzom rezerwy nadaje się przy współudziale dowódcy jednostki mobilizującej lub jego przedstawiciela, ponieważ za jakościowy dobór żołnierzy na przydziały mobilizacyjne odpowiada na równi z wojskowym komendantem rejonowym dowódca zainteresowanej jednostki wojskowej, który najlepiej zna specyfikę swojej jednostki i potrzeby doboru na przydziały mobilizacyjne odpowiednich specjalistów wojskowych.

W tym celu o terminie nadawania przydziałów mobilizacyjnych wojskowy komendant rejonowy zawiadamia dowódcę jednostki mobilizującej.

Podczas nadawania przydziałów mobilizacyjnych wojskowy komendant rejonowy wspólnie z dowódcą /przedstawicielem/ jednostki mobilizującej oprócz doboru rezerwistów od strony jakościowej ustala, których żołnierzy rezerwy należy:

- wyznaczyć na przydziały mobilizacyjne do uzupełnianej jednostki,
- powołać w trybie nagłym na zawiązki wojenne do jednostek mobilizowanych /spośród wyznaczonych na przydziały mobilizacyjne/ celem zapoczątkowania prac mobilizacyjnych.

W celu zapewnienia 100 % uzupełnienia jednostek w okresie mobilizacji wojskowy komendant rejonowy przeznacza w poszczególnych specjalnościach wojskowych do 10 % żołnierzy rezerwy więcej od nakazanej ilości z przeznaczeniem na uzupełnienie ewentualnych wykruszeń w okresie mobilizacji.

W ramach procentu zabezpieczenia wyznacza się głównie żołnierzy rezerwy o specjalnościach wojskowych, którzy są najbardziej niezbędni dla zapewnienia gotowości bojowej uzupełnianej jednostki.

Ponadto w celu jak najwłaściwszego wykorzystania żołnierzy na stanowiskach etatowych czasu wojennego uwzględniając ich kwalifikacje i przydatność do wykonywania określonych zadań w czasie wojny, nadaje się im w czasie pokoju przydziały wojenne.

Przydział wojenny jest to już konkretne imienne wyznaczenie żołnierza na etatowe stanowisko /funkcję/ w jednostce mobilizowanej w odróżnieniu od przydziału mobilizacyjnego, który jest imiennym przydziałem żołnierza na wypadek mobilizacji do jednostki mobilizującej, bez określenia — stanowiska /funkcji/ na czas wojny.

Jak z tego wynika nadawanie przydziałów wojennych jest jak gdyby drugim bardzo istotnym etapem pracy od strony jakościowego uzupełniania jednostek stanem osobowym, uwzględniającym kwalifikacje i przydatność poszczególnych żołnierzy do zajmowania określonych stanowisk /funkcji/ w czasie wojny.

Od wnikliwości na tym odcinku zależy jakość uzupełnianych jednostek, bowiem nawet przy najlepszym nadaniu przydziałów mob. można niewłaściwie wykorzystać tych żołnierzy w jednostce.

Przydziały wojenne szeregowcom i podoficerom nadają dowódcy jednostek mobilizujących, natomiast oficerom w zależności od przewidzianych dla nich stanowisk etatowych, dowódcy jednostek mobilizujących względnie inni dowódcy i szefowie rodzajów wojsk i służb w ramach określonych im kompetencji przez Ministra Obrony Narodowej.

Karty ewidencyjne żołnierzy rezerwy, którym zostały nadane przydziały mobilizacyjne wyłącza się w wojskowych komendach rejonowych z kartoteki ogólnej i prowadzi w kartotece mobilizacyjnej.

Mając na uwadze, że na przydziałach mobilizacyjnych winni znajdować się aktualnie najbardziej wartościowi żołnierze rezerwy przyjęto zasadę ich wymiany a mianowicie:

- w pierwszym półroczu każdego roku, wojskowy komendant rejonowy w porozumieniu z zainteresowanymi dowódcami jednostek unieważnia przydziały mobilizacyjne określonej ilości szeregowców i podoficerów rezerwy starszych roczników i nadaje w ich miejsce przydziały mobilizacyjne szeregowcom i podoficerom zwolnionym do rezerwy po odbyciu zasadniczej służby wojskowej,
- w przypadku stwierdzenia, że w zasobach znajdują się oficerowie rezerwy o wyższych kwalifikacjach do pełnienia służby wojskowej na określonych stanowiskach wojskowy komendant rejonowy przeprowadza sukcesywnie stosowne zmiany w przydziałach mobilizacyjnych.

Celem zapewnienia cięższej gotowości bojowej jednostek wojskowych w okresach zwalniania podoficerów i szeregowców starszego rocznika oraz specjalistycznego przeszkalanania poborowych wprowadzono zasadę posiadania w wojskowych komendach rejonowych odpowiedniej ilości wytypowanych żołnierzy rezerwy na tak zwaną "nakładkę" /poza ilością przewidzianą w planie mobilizacyjnym/.

Pomyślane przedsięwzięcie niezbędne jest dla dokonania zamiany niewyszkolonych żołnierzy w czasie podwyższania gotowości bojowej lub w razie mobilizacji.

Ponadto dla zabezpieczenia pełnej gotowości bojowej jednostek istniejących w czasie pokoju /przeformujących się na etaty "czw", jak również pozostających na "czw" w/g organizacji i etatów pokojowych/ - zaplanowano uzupełnić vacaty stanowisk oficerskich tych jednostek oficerami rezerwy.

Zagaśnienie uzupełniania wojsk stanem osobowym nie może być jednak rozpatrywane w oderwaniu od zabezpieczenia potrzeb siły roboczej i interesów gospodarki narodowej.

W związku z tym celem zabezpieczenia ciągłości pracy w poszczególnych zakładach /instytucjach/ w okresie mobilizacji i wojny, oprócz reklamacji przy nadawaniu przydziałów mobilizacyjnych zobowiązano wojskowych komendantów rejonowych, aby z jednego zakładu pracy /instytucji/ nie wyznaczali większej ilości żołnierzy rezerwy na przydziały mobilizacyjne - jeżeli istnieją możliwości równomiernego wykorzystania żołnierzy rezerwy o wymaganych kwalifikacjach wojskowych w zasięgu terytorialnym danej wojskowej komendy rejonowej.

Szereg jednostek OTK wchodzących w skład Sił Zbrojnych np.: Wojsk Obrony Powietrznej Kraju, KBW, WOP i innych jednostek bojowych planuje się uzupełnić w czasie mobilizacji według kryteriów ustalonych dla wojsk operacyjnych.

Na uzupełnienie tych jednostek przeznaczają się w zasadzie żołnierzy jakościowo najlepszych, to znaczy:

- wyszkolonych, o właściwych specjalnościach wojskowych z reguły po odbyciu zasadniczej służby wojskowej,
- pozostających w rezerwie bez doskonalenia w ramach ćwiczeń wojskowych nie dłużej jak 3 lata,
- zdolnych do służby wojskowej - kat. "A",
- w wieku do 35 roku życia /oficerów do 45/.

Pozostałe jednostki OTK wchodzące w skład sił zbrojnych uzupełniają się żołnierzami:

- o nieco niższym wyszkoleniu wojskowym,
- przebywającymi w rezerwie bez przeszkolenia ponad 3 lata,
- posiadających kategorię zdrowia "A" zdolnych do służby wojskowej i "C" zdolnych do służby wojskowej ograniczeniem,
- w wieku do 40 lat /oficerów 55/.

Na przydziały mobilizacyjne wyznacza się również żołnierzy rezerwy niewyszkolonych lecz posiadających zawody cywilne w pełni odpowiadające kwalifikacjom i wymogom na niektóre stanowiska /funkcje/ w wojsku.

Oprócz mężczyzn na uzupełnienie potrzeb mobilizacyjnych pof. i szer. rez. w zakresie pomocniczego personelu medycznego wyznacza się kobiety samotne i bezdzietne w wieku od 18 do 35 lat życia posiadające kwalifikacje średniego i niższego personelu medycznego. Natomiast na stanowiska oficerskie korpusu osobowego służby zdrowia wyznacza się kobiety oficerów rezerwy w wieku do 50 lat a podchorążych do 40 lat.

Celem sprawniejszej obsługi pojazdów mechanicznych pobieranych z gospodarki narodowej istnieje zasada łączenia przydziałów mobilizacyjnych kierowców samochodowych z poboru pojazdów mechanicznych.

W myśl tej zasady dąży się aby pojazd mechaniczny przewidziany na uzupełnienie potrzeb mobilizacyjnych był pobrany w przypadku mobilizacji wraz z kierowcą obsługującym ten pojazd w czasie pokoju.

Ponadto dąży się aby na przydziały mobilizacyjne wyznaczać żołnierzy rezerwy do tych samych jednostek w których odbywali oni czynną służbę wojskową.

Celowy rozdział ludzkich zasobów na uzupełnienie nowoformowanych jednostek i powstałych strat jest jednym z najważniejszych zadań w zakresie uzupełnienia.

Należy przy tym stale brać pod uwagę potrzeby zasobów rezerw osobowych na całą wojnę i w związku z tym nie wolno dopuścić do powoływania w okresie mobilizacji wszystkich żołnierzy młodszych roczników. Część z nich winna być zachowana na dalsze uzupełnienie braków i strat w stanach osobowych w czasie wojny.

Przedstawione powyżej zasady dotyczą uzupełnienia stanem osobowym jednostek wojskowych OTK wchodzących w skład Sił Zbrojnych. Natomiast na nieco innych zasadach planowane jest uzupełnienie stanem osobowym sił i środków układu funkcjonalnego i terytorialnego OTK.

Bazą formowania jednostek zmilitaryzowanych układu funkcjonalnego OTK stanowią istniejące w gospodarce narodowej określone przedsiębiorstwa i zakłady pracy, które posiadają odpowiednią ilość pracowników o wymaganych kwalifikacjach.

Bezpośrednio odpowiedzialnym za sformowanie jednostek zmilitaryzowanych są dyrektorzy określonych przedsiębiorstw, baz lub zakładów, którzy prace te wykonują w myśl wytycznych ministra danego resortu.

Uzupełnienie jednostek zmilitaryzowanych w zależności od charakteru i przeznaczenia tych jednostek oraz bazy ich formowania planuje się następująco:

- w przypadku formowania oddziałów zmilitaryzowanych na podstawie przedsiębiorstwa lub zakładów pracy, w których występują odpowiednie ilości pracowników - zabezpieczenie kadr przewidzianych na uzupełnienie tych jednostek następuje w drodze reklamacji,
- w niektórych przypadkach zapewnienie nie powołania do służby wojskowej w razie mobilizacji żołnierzy rezerwy przewidzianych na uzupełnienie potrzeb określonych jednostek zmilitaryzowanych następuje także w drodze wydzielenia w wojskowych komendach rejonowych odpowiednich rezerw osobowych, które są wytypowane przez zainteresowane organa w myśl stosownych porozumień międzyresortowych. Dąży się jednak aby sposób ten zastąpić w ramach reklamacji indywidualnych.

Na uzupełnienie oddziałów zmilitaryzowanych przeznaczają się żołnierzy rezerwy głównie starszych roczników mniej wyszkolonych lub w ogóle niewyszkolonych a także osoby niepodlegające powszechnemu obowiązkowi wojskowemu.

Za wydzielenie żołnierzy rezerwy na uzupełnienie oddziałów zmilitaryzowanych odpowiedzialny jest komendant WKR, natomiast dysponowanie żołnierzami i osobami zwolnionymi od powszechnego obowiązku wojskowego należy do obowiązku zainteresowanego przedsiębiorstwa lub zakładu.

Uzupełnienie sił i środków układu terytorialnego jest zróżnicowane z uwagi na odmienność i specyfikę działania oraz wykorzystania tych sił np.:

- potrzeby mobilizacyjne pułków i batalionów OTK oraz komend i pododdziałów garnizonowych planuje się uzupełnić w ramach opracowanych planów mobilizacyjnych na analogicznych zasadach jak uzupełniają się jednostki OTK wchodzące w skład Sił Zbrojnych głównie żołnierzami rezerwy przeszkolonymi w tych jednostkach w czasie pokoju,
- uzupełnienie oddziałów transportowo-samochodowych szczebla wojewódzkiego i powiatowego nastąpi pracownikami z przedsiębiorstw komunikacyjnych oraz sił i środków Państwowej Komunikacji Samochodowej w drodze reklamacji lub wydzielenia w wojskowych komendach rejonowych odpowiednich rezerw osobowych,
- komendy i oddziały Milicji Obywatelskiej planuje się uzupełnić przede wszystkim funkcjonariuszami MSW i żołnierzami zaliczonymi do "Rezerwy osobowej MSW" bez względu na wiek, a^w następnej kolejności żołnierzami rezerwy z zasobów KBW i WOP oraz w przypadku braku, z zasobów rezerw osobowych MON ze specjalności wojskowych piechoty. Typowanie żołnierzy rezerwy na uzupełnienie potrzeb mobilizacyjnych organów MO przeprowadzają właściwe organa szczebla centralnego i wojewódzkiego podległe Ministerstwu Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z wojskowymi komendami rejonowymi,
- za formowanie gromadzkich i osiedlowych oddziałów samoobrony mają odpowiadać komendy gromadzkie jako nieetatowe organa dowodzenia w okresie pokojowym, a za zakładowe dyrektorzy tych zakładów pracy. Ponieważ organizacyjnie oddziały te obejmują w jednolitą całość, istniejące obecnie w terenie i w zakładach pracy organizacje typu ORMO, służby TOPL, ochotniczą straż pożarną, drużyny i plutony LOK,

drużyny PCK, wszelkiego rodzaju straż: przemysłowe, leśne, portowe i inne, na uzupełnienie tych oddziałów przewiduje się wykorzystanie obywateli, którzy nie podlegają lub są zwolnieni od poszczególnego obowiązku wojskowego, jak również tych żołnierzy rezerwy, którzy zostali reklamowani przez oddzielne przedsiębiorstwa i zakłady pracy.

Dotychczasowe rozważania dotyczyły uzupełniania jednostek oraz sił i środków OTK w okresie mobilizacji.

Obecnie zostaną omówione w ogólnych zarysach niektóre problemy związane z przewidywanym systemem uzupełniania wojsk oraz sił i środków OTK w czasie wojny.

Przy rozpatrywaniu tego zagadnienia należy mieć na uwadze, że system uzupełniania jednostek OTK stanem osobowym w czasie wojny ściśle wiąże się ze sposobem uzupełniania wojsk Frontu posimo zróżnicowanych potrzeb w tym zakresie wynikających z odmierności i specyfiki działania oraz wykorzystania tych wojsk.

Związane to jest z tym, że niektóre jednostki zabezpieczające uzupełnienie jak jednostki szkolne, punkty przesyłkowe i szpitale będą zapewniać uzupełnienie wojsk Frontu jak i OTK.

Jednostki szkolne stanowią jedno z ogniw w systemie uzupełniania wojsk stanem osobowym, których zasadniczym zadaniem będzie:

- a/ systematyczne przygotowanie rezerw osobowych na uzupełnienie jednostek poprzez:
- szkolenie kadry oficerskiej w szkołach oficerskich, akademiach wojskowych i kursach specjalistycznych,
 - wyszkolenie kadry podoficerskiej,
 - szkolenie poborowych i niewyszkolonych szeregowców rezerwy,

b/ dostarczenie w sposób zorganizowany wyszkolonych żołnierzy na uzupełnienie wojsk Frontu oraz jednostek OTK.

Stan zmienny jednostek szkolnych składa się ze stanu stałego oraz stanu zmiennego.

Stan zmienny jednostek szkolnych MON przeznacza się na uzupełnienie jednostek zapasowych Frontu a nawet bezpośrednio wojsk walczących Frontu i jednostek OTK MON, natomiast stan zmienny jednostek szkolnych KBW i WOP raczej tylko na uzupełnienie jednostek wojsk wewnętrznych.

Stan zmienny jednostek szkolnych /formowanych zgodnie z planem mobilizacyjnym/ planowany jest do uzupełnienia w czasie mobilizacji nie tylko niewyszkolonymi lecz również częściowo i wyszkolonymi żołnierzami rezerwy, którzy będą mogli być wykorzystani do szybkiego i bezpośredniego uzupełnienia ewentualnych większych strat poniesionych przez jednostki wojskowe w pierwszych dniach wojny.

Uzupełnienie stanu zmiennego jednostek szkolnych w czasie wojny przewiduje się dokonywać poborowymi i żołnierzami rezerwy z zasobów wojsk lądowych i lotniczych MON oraz wojsk wewnętrznych - powoływanymi przez wojskowe komandy rejonowe.

Punkty przesyłkowe planuje się organizować na terenie kraju podporządkowując je dowódcom okręgów wojskowych, których zadaniem między innymi będzie:

- a/ grupowanie powołanych przez wojskowe komandy rejonowe ochotników, poborowych i żołnierzy rezerwy,
- b/ przyjmowanie żołnierzy kierowanych przez komandy garnizonów oraz tych którzy z różnych przyczyn utracili kontakt ze swoimi macierzystymi jednostkami wojskowymi,

c/ segregacja i kierowanie ochotników, poborowych i żołnierzy stanu zmiennego do jednostek OTK lub jednostek szkolnych.

Kierowanie ochotników, poborowych i żołnierzy stanu zmiennego punktu przesyłkowego do odpowiednich jednostek nastąpi zgodnie z zarządzeniem dowódcy okręgu wojskowego w grupach pod dowództwem podoficerów lub oficerów ze stanu stałego punktu przesyłkowego /względnie z jednostki przyjującej uzupełnienie/.

Szpitala stacjonarne będą również do pewnego stopnia źródłem uzupełniania jednostek - wyleczeni żołnierze w szpitalach stacjonarnych będą przede wszystkim kierowani na uzupełnienie jednostek OTK.

Odbioru żołnierzy /o zdrowieńców/ ze szpitali stacjonarnych dokonywaliby na podstawie zarządzenia dowódcy okręgu wojskowego przedstawiciele uzupełnianych jednostek bezpośrednio ze szpitali względnie z punktów przesyłkowych.

Zasadniczym jednak źródłem uzupełniania jednostek OTK będą zasoby rezerw osobowych administrowane przez powiatowe i wojewódzkie sztaby wojskowe w skład których w czasie wojny wejdą organicznie wojskowe komendy rejonowe i wojewódzkie.

Bezpośrednim organem łączącym siły zbrojne z zasobami rezerw osobowych będą wojskowe komendy rejonowe jako pierwszy i bardzo istotny element w systemie uzupełniania wojsk.

Zasadniczym zadaniem wojskowych komend rejonowych w tym zakresie będzie:

- administrowanie rezerwami osobowymi /w tym prowadzenie aktualnej imiennej i liczbowej ewidencji poborowych, żołnierzy rezerwy i kobiet zdolnych do pełnienia pomocniczej służby wojskowej/,

- kierowanie na uzupełnienie jednostek żołnierzy rezerwy poborowych i ochotników.

Jak z tego wynika wojskowe komendy rejonowe w ogólnym systemie uzupełniania wojsk spełniają jak gdyby podwójną rolę. Z jednej strony występują jako jednostki wojskowe zabezpieczające uzupełnienie stanem osobowym potrzeb wojsk, a z drugiej spełniają rolę organu do administrowania rezerwami osobowymi.

Charakter pracy wojskowej komendy rejonowej w czasie wojny /jako jednostki zabezpieczającej uzupełnienie/ nie będzie w zasadzie zbyt odległym od pracy wykonywanej w czasie pokoju. Jednak zadania z uwagi na specyfikę okresu wojennego będą bardziej skomplikowane.

Ponieważ wojskowe komendy rejonowe związane są ściśle z terytorialnym podziałem kraju i posiadają wybitnie stacjonarny charakter powinny w czasie wojny stać się ośrodkami gromadzącymi zasoby rezerw osobowych, przy czym jednym z ich podstawowych zadań musi być troska o zachowanie tych rezerw oraz niedopuszczenie do ich utraty i rozproszenia.

Ważnym zagadnieniem jest również znajomość tych rezerw pod względem aktualnej ich ilości a przede wszystkim jakości, ponieważ w odróżnieniu do czasu pokojowego bezpośrednio typowanie i powoływanie żołnierzy rezerwy na uzupełnienie jednostek w czasie wojny należeć będzie głównie do obowiązków wojskowych komend rejonowych.

Aczkolwiek już w czasie pokoju zostały wydzielone na okres wojny rezerwy osobowe pod względem ich ilości i jakości, niemniej jednak należy się liczyć, że ustalone kryteria przydzielania żołnierzy na uzupełnienie wojsk OTK i operacyjnych, z przyczyn obiektywnych mogą ulec zmianie.

Podyktowane to między innymi będzie poważnymi stratami w stanie osobowym, nieplanowanym przemieszczaniem się rezerw osobowych w czasie wojny, jak również koniecznością niezwłocznego uzupełnienia pilnych potrzeb wojsk operacyjnych i OTK.

III. SZYBKOŚĆ UZUPEŁNIENIA

Jednym z zasadniczych warunków zabezpieczających szybko osiągnięcie gotowości bojowej w razie mobilizacji jest maksymalne skrócenie procesu przejścia wojsk z organizacji czasu pokojowego na wojenny.

Realizacja tego warunku będzie uzależniona między innymi od zdolności szybkiego uzupełniania jednostek stanem osobowym.

Szybkie i sprawne uzupełnianie wojsk stanem osobowym w czasie mobilizacji zapewnia się a. in. poprzez: terytorialność uzupełnienia oraz zaplanowanie odpowiedniego systemu powoływania oraz przyjęcia i rozdziału żołnierzy w jednostkach.

Terytorialność uzupełniania polega na powoływaniu do jednostek żołnierzy rezerwy, którzy zamieszkują od miejsca mobilizacji nie dalej jak 100 km.

Maksymalna zasada terytorialności stosowana jest przy uzupełnianiu sił i środków układu funkcjonalnego, a w szczególności terytorialnego OTK. Na uzupełnienie tych jednostek /oddziałów/ planuje się powołać w okresie mobilizacji żołnierzy rezerwy z zasięgu powiatu, miasta a nawet gromady i osiedla, ponieważ niektóre z tych jednostek zabezpieczają przeprowadzenie mobilizacji wojsk Frontu. organizują całunę i t.p.

Powyższa zasada terytorialności gwarantuje szybkie stawiennictwo powoływanych żołnierzy rezerwy do określonych jednostek nawet przy ewentualnych zakłóceniach komunikacyjnych.

Bardzo ważnym elementem zabezpieczającym szybkość uzupełnienia jest wprowadzona zasada powoływania żołnierzy rezerwy do jednostek bezpośrednio z miejsc ich zamieszkania.

Powołanie żołnierzy rezerwy do właściwych uzupełnianych jednostek nastąpi:

- w czasie mobilizacji ukrytej - za pomocą przygotowanych i zdeponowanych w wojskowych komendach rejonowych kart powołania /a żołnierzy rezerwy przydzielonych na zawiązki wojenne do poszczególnych jednostek mobilizowanych za pomocą kart zdeponowanych w jednostkach mobilizujących/.
- w czasie mobilizacji powszechnej - jawnej - za pomocą kart mobilizacyjnych znajdujących się w posiadaniu żołnierzy rezerwy - na podstawie rozplakowanych obwieszczeń o mobilizacji oraz podania do publicznej wiadomości faktu zarządzenia powszechnej mobilizacji Sił Zbrojnych sposobem jawnym przez rozgłoszenie Polskiego Radia i radiowęzły oraz ogłoszenie w lokalnej prasie.

Wypełnione przez wojskowe komendy rejonowe karty powołania żołnierzom rezerwy wyznaczonym na przydziały mobilizacyjne oraz zaliczonym do procentu zabezpieczenia układa się według uzupełnianych jednostek, w jednostkach w/6 tras.

Celem szybkiego i sprawnego doręczenia kart powołania w wojskowych komendach rejonowych opracowują się plany ich doręczenia, które między innymi zawierają:

- mapę /szkic/ terenu administrowanego przez WKR z oznaczonymi trasami,
- imienny spis szeregowców i podoficerów wytypowanych do rozwożenia/doręczenia/ kart powołania,
- wykaz instytucji /zakładów/, z których zostaną pobrane pojazdy mechaniczne do rozwożenia gońców z kartami powołania,
- instrukcję dla gońców określającą sposób doręczenia kart powołania.

Doręczenia kart powołania dokonują wytypowani i przeszkoleni w czasie pokoju gońcy.

W celu jak najszybszego przybycia rezerwistów do jednostek w przypadku ogłoszenia mobilizacji powszechnej wydano im w wojskowych komendach rejonowych karty mobilizacyjne.

Na podstawie kart mobilizacyjnych, w których m. in. określono termin i miejsce stawienia - żołnierze rezerwy /nie czekają na otrzymanie kart powołania/ udadzą się z chwilą zarządzenia mobilizacji do właściwej jednostki wszystkimi dostępnymi środkami lokomocji.

Od właściwego przyjęcia i rozdziału przybyłych żołnierzy do jednostek, zależy również szybkość uzupełnienia.

Przyjęcia i rozdziału rezerwistów dokonuje się w jednostce mobilizującej na podstawie opracowanego planu przyjęcia i rozdziału żołnierzy rezerwy, który zawiera dokumenty dotyczące organizacji i zadań:

- służby informacyjnej,
- punktu rozdzielczego.

Służba informacyjna winna zabezpieczyć sprawne kierowanie przybywających żołnierzy rezerwy do punktu rozdzielczego /w zasadniczym lub zapasowym miejscu mobilizacji/

W tym celu dowódca jednostki mobilizującej na podstawie opracowanego planu wystawia posterunki:

- na dworcach kolejowych i autobusowych,
- na skrzyżowaniach głównych ulic prowadzących do punktu rozdzielczego,
- przy bramach koszarowych.

W garnizonach, w których stacjonują dwie lub więcej jednostek mobilizujących służbę informacyjną organizuje dowódca garnizonu w porozumieniu z dowódcami jednostek.

Posterunki informacyjne wystawia się z chwilą zarządzenia mobilizacji.

Punkt rozdzielczy organizuje się w celu sprawnego przyjęcia i rozdziału żołnierzy rezerwy na jednostki /pododdziały/ mobilizowane.

Punkt rozdzielczy może być organizowany w pomieszczeniu znajdującym się na terenie koszar lub poza koszarami. Pomieszczenie znajdujące się poza koszarami przydziela dowódca garnizonu na wniosek dowódcy jednostki mobilizującej.

W przypadku organizowania punktu rozdzielczego w terenie niezabudowanym, dowódca jednostki mobilizującej przewiduje odpowiednią ilość namiotów.

Punkt przyjęcia i rozdziału organizuje się zasadniczo osobno dla oficerów oraz dla szeregowców i podoficerów rezerwy w przypadku, gdy na uzupełnienie jednostki ma przybyć w ciągu doby ponad 50 oficerów i 100 szeregowców

rezery. W precyzyjnym wypadku czynności związane z przyjęciem i rozdziałem oficerów, podoficerów i szeregowców rezerwy dokonuje się na jednym punkcie rozdzielczym lub wykonuje te czynności oficer prowadzący w jednostce sprawy organizacyjno-ewidencyjne.

Dla komendanta punktu rozdzielczego opracowuje się instrukcję oraz plan rozdziału żołnierzy rezerwy.

W czasie mobilizacji personel punktu rozdzielczego wykonuje następujące czynności:

- odbiera karty mobilizacyjne /powołania/ od przybyłych żołnierzy rezerwy, układa je według WKR i przekazuje codziennie do sztabu jednostki mobilizującej,
- rozdziela żołnierzy rezerwy na jednostki /pododdziały/ mobilizowane zgodnie z planem rozdziału,
- przekazuje /kieruje/ przyjętych żołnierzy rezerwy przedstawicielom jednostek /pododdziałów/ mobilizowanych,
- kieruje żołnierzy rezerwy z widocznym kalewem oraz domagających się badania - do lekarza jednostki mobilizującej lub lekarza wyznaczonego przez dowódcę garnizonu.

Lekarz w zależności od wyników badania kieruje:

- czasowo niezdolnych do pełnienia czynnej służby wojskowej /chorych/ - do szpitala lub izby chorych,
- zdolnych do pełnienia czynnej służby wojskowej - do komendanta punktu przyjęcia i rozdziału, celem skierowania ich do jednostek /pododdziałów/ mobilizowanych.

Dowódca jednostki mobilizującej, po zakończeniu czynności związanych z przyjęciem żołnierzy rezerwy -

odebrane żołnierzom rezerwy karty mobilizacyjne /powołania/ odsyła do właściwych wojskowych komend rejonowych.

W przypadku gdy do jednostki mobilizującej zgłoszą się żołnierze rezerwy bez kart mobilizacyjnych i kart powołania z powodu ich zagubienia /zniszczenia/ - dowódca jednostki przesyła do właściwych komend rejonowych wykaz imienny tych żołnierzy rezerwy.

Na przybyłych żołnierzy rezerwy do jednostek zakłada się ewidencję zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Powołanie w czasie mobilizacji żołnierzy rezerwy do jednostek układu terytorialnego i funkcjonalnego odbywać się będzie na nieco innych zasadach niż do jednostek regularnych OTK.

Obowiązek powołania żołnierzy rezerwy do tych jednostek będzie należeć do zainteresowanych komendantów, dyrektorów i kierowników przedsiębiorstw i zakładów odpowiedzialnych za ich sformowanie.

Powołanie żołnierzy rezerwy do tych jednostek w ramach wydzielonych rezerw przewiduje się za pomocą imiennych wezwań /kart mobilizacyjnych/. Przyjęcie i rozdział tych żołnierzy winien być dokonywany w/g uprzednio opracowanych planów przez te przedsiębiorstwa /zakłady pracy/.

Natomiast system powołania żołnierzy rezerwy do pułków i batalionów obrony terytorialnej oraz pododdziałów garnizonowych będzie analogiczny jak dla jednostek wojskowych wchodzących w skład Sił Zbrojnych.

Dodatkowe powoływanie żołnierzy rezerwy w czasie wojny, uwzględniając warunki w jakich może ono przebiegać, będzie zróżnicowane. Nastąpi ono na podstawie obwieszczeń według roczników lub na podstawie imiennych kart powołania.

Obowiązek typowania, powoływania i kierowania do jednostek wojskowych żołnierzy rezerwy w czasie wojny spoczywać raczej będzie wyłącznie na wojewódzkich i powiatowych sztabach wojskowych a szczególnie na organicznie wchodzących w ich skład wojskowych kwaterach wojewódzkich i rejonowych.

Ochotników, poborowych i żołnierzy rezerwy w zależności od miejsca dyslokacji uzupełnianych jednostek regularnych OTK, wojskowe kwatery rejonowe kierować będą w sposób zorganizowany bezpośrednio do tych jednostek względnie poprzez punkty przesyłkowe /o ile odległość do punktu przesyłkowego jest krótsza od miejsca postoju uzupełnianej jednostki/.

Przyjęcia i rozdziału żołnierzy przybyłych na uzupełnienie jednostki dokonywać się będzie na punkcie rozdzielczym zgodnie z uprzednio opracowanym planem.

Aczkolwiek zakłada się planowe powoływanie i szkolenie osobno rezerw osobowych dla potrzeb wojsk operacyjnych i OTK według ustalonych uprzednio kryteriów i potrzeb, niemniej jednak z uwagi na często zmieniającą się sytuację w czasie działań wojennych, należy mieć na uwadze możliwość wykorzystania częściowo a nawet w oażości jednostek OTK na uzupełnienie wojsk operacyjnych lub odwrotnie /szczególnie dotyczy to może wykorzystania stanów zmiennych jednostek szkolnych/.

Zależać to będzie od pilności potrzeb uzupełnienia wojsk operacyjnych względnie OTK.

IV. PLANOWANIE I KIEROWANIE UZUPEŁNIENIEM

W czasie pokoju planowanie i kierowanie związanym z uzupełnieniem potrzeb mobilizacyjnych wojsk stanem osobowym jest w zasadzie scentralizowane.

Jest ono możliwe i realne, ponieważ poszczególne elementy niezbędne do planowania i kierowania uzupełnieniem nie ulegają gwałtownym zmianom i szczególnie są znane nawet centralnym organom kierującym.

Podstawą planowania i kierowania uzupełnieniem jednostek stanem osobowym m. in. jest:

- dokładna znajomość posiadanych zasobów rezerwy osobowych co do ilości, jakości i terytorialnego ich rozmieszczenia,
- dyslokacja jednostek mobilizujących i ich potrzeby mobilizacyjne,
- potrzeby gospodarki narodowej, oraz
- orientacyjne dane dotyczące potrzeb pierwszego okresu wojny /uzupełnienie braków, strat i nowych formowań/.

Organem kierującym pracami mobilizacyjnymi w zakresie uzupełnienia jednostek wojskowych stanem osobowym jest Sztab Generalny, który upoważniony jest do wydawania dyrektyw, wytyczanych i zarządzeń oraz ustalania zasad i kryteriów w tym zakresie.

Bezpośrednio odpowiedzialnymi za planowanie i uzupełnienie stanem osobowym wszystkich jednostek dyslokowanych na terenie danego okręgu wojskowego, za wyjątkiem jednostek podległych dowódcom: Wojsk Obrony Powietrznej Kraju, Lotnictwa Operacyjnego, Marynarki Wojennej, Głównemu Inspektoratowi Lotnictwa, Ministrowie Spraw Wojskowych - są wyłącznie dowódcy okręgów wojskowych.

Podstawą do przygotowania i uzupełnienia jednostek wojskowych stanem osobowym są następujące dokumenty:

- tabele mobilizowania,
- etaty jednostek czasu pokojowego i wojennego,
- ogólna instrukcja mobilizacyjna,
- ewidencja pokojowa oficerów, podoficerów i szeregowców,
- wytyczne mobilizacyjne w zakresie uzupełnienia jednostek stanem osobowym.

Na podstawie tych dokumentów oraz zapotrzebowań potrzeb mobilizacyjnych stanu osobowego otrzymanych z dowództw: Wojsk Obrony Powietrznej Kraju, Lotnictwa Operacyjnego, Inspektoratu Lotnictwa, Marynarki Wojennej oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych - dowództwo okręgu wojskowego wykonuje następujące czynności w zakresie uzupełnienia stanu osobowym potrzeb mobilizacyjnych jednostek wojskowych:

- wydziela zawiązki wojenne,
- ustala potrzeby mobilizacyjne,
- opracowuje zestawienia kalkulacyjne stanu osobowego przeznaczanego na uzupełnienie potrzeb mobilizacyjnych,
- sporządza rozdzielniki mobilizacyjne,
- opracowuje plan skierowania nadwyżek stanu osobowego przez podległe jednostki wojskowe po zakończeniu mobilizacji.

Wojskowa komenda wojewódzka na podstawie otrzymanych z okręgu wojskowego wytycznych i rozdzielników mobilizacyjnych szeregowców i podoficerów rezerwy oraz wykazów stanowisk na które wyznacza się oficerów rezerwy opracowuje:

- zestawienia kalkulacyjne zasobów szeregowców i podoficerów rezerwy /osobno oficerów rezerwy/ na uzupełnienie potrzeb planu mobilizacyjnego,
- rozdzielniki mobilizacyjne szeregowców i podoficerów rezerwy dla WKR oraz wykazy stanowisk na które wyznacza się oficerów rezerwy.

Wojskowa komenda rejonowa na podstawie otrzymanych z WKW wytycznych, rozdzielników mobilizacyjnych szeregowców i podoficerów rezerwy oraz wykazów stanowisk na które wyznacza się oficerów rezerwy a ponadto na podstawie znajomości administrowanych rezerw osobowych wspólnie z zainteresowanymi dowódcami jednostek wojskowych typuje i nadaje przydziały mobilizacyjne szeregowcom, podoficerom i oficerom rezerwy.

W jednostce mobilizującej po otrzymaniu z WKR i jednostek nadrzędnych danych co do ilości i jakości przybywających żołnierzy na uzupełnienie potrzeb mob. jednostek mobilizowanych opracowuje się dokumentację mobilizacyjną a w tym m. in.:

- rozdzielniki mobilizacyjne,
- zestawienie rozdziału zawiązków wojennych,
- księgą etatowe dla oficerów,
- plan przyjęcia i rozdziału żołnierzy.

. / .

Planowanie i kierowanie uzupełnieniem jednostek stanem osobowym w czasie wojny będzie bardziej skomplikowane i złożone.

Na skutek poważnych strat w stanach osobowych i nieplanowanego ruchu ludności w pewnych okresach czasu

nie będzie dokładnego rozeznania o ilości, jakości i rozmieszczeniu tych rezerw w poszczególnych rejonach na terenie kraju.

Ponadto gwałtownie zmieniać się będą potrzeby w zakresie uzupełnienia stanem osobowym zarówno jednostek wojsk Frontu jak i OTK.

Niewątpliwie od otrzymania w jak najkrótszym czasie danych najbardziej zbliżonych do stanu faktycznego będzie zależała trafność decyzji. Najbardziej trudnym i skomplikowanym problemem jest otrzymywanie na czas informacji o stratach, ponieważ czynnik czasu jest filarem każdego planu. Stąd też organa planowania nie mogą oczekiwać na pełne i szczegółowe dane o stratach, ponieważ uzupełnienie poniesionych strat może z tego względu być opóźnione - lecz muszą przede wszystkim opierać się na wstępnych /nawet fragmentarycznych/ danych uzyskiwanych na podstawie:

- meldunków bojowych,
- sprawozdań operacyjnych,
- doraźnych meldunków o poniesionych stratach.

Szczegółowe meldunki, obowiązujące organa uzupełnień, będą stwierdzeniem stanu faktycznego, niezbędnego dla dalszej korekty wstępnie przyjętej decyzji na poszczególnych szczeblach dowodzenia.

Względniając powyższe zajdzie konieczność częściowej decentralizacji w planowaniu i kierowaniu uzupełnieniami stanu osobowego.

Zakłada się, że podejście do decyzji w zakresie uzupełnienia wojsk Frontu, nowych formowań i niektórych jednostek OTK wchodzących w skład Sił Zbrojnych szczególnie wymagających uzupełniania ich stanem zmiennym

z jednostek szkolnych - należeb będzie do Sztabu Generalnego

Uzupełnianie sił i środków układu terytorialnego i funkcjonalnego będzie raczej w gestii sztabów okręgowych a nawet wojewódzkich i powiatowych sztabów wojskowych.

Planowanie uzupełnienia jest procesem ciągłym i wymagającym sukcesywnych poprawek.

Poszczególne elementy planu muszą być zgrane ze sobą i uwzględniać jedną, wspólną myśl przewodnią. Zgranie to można uzyskać jedynie w wyniku dobrze zorganizowanej współpracy pomiędzy organami uzupełnienia a szefami rodzajów wojsk i służb. Współdziałanie to winno się opierać na dwustronnej inicjatywie. Polega to na tym, że nie tylko organa uzupełnień winny czynić starania w kierunku skoordynowania i ulepszenia systemu uzupełnienia, ale także korzystać z wniosków i propozycji przedstawionych przez poszczególnych szefów rodzajów wojsk i służb.

Gwałtownie zmieniające się sytuacje utrudniają będą w dużej mierze ciągłość w kierowaniu uzupełnieniem dlatego też natychmiastowe oddziaływanie, szybkie zbieranie danych o sytuacji oraz powzięcie na czas decyzji - będzie decydować o przebiegu sprawnego uzupełnienia stanem osobowym poszczególnych jednostek wojskowych.

V. Z A K O Ń C Z E N I E

Zagadnienie szybkości i jakości uzupełnienia wojsk stanem osobowym w okresie mobilizacji i wojny w świetle wymogów współczesnych działań bojowych urasta do problemu.

O ile szybkość uzupełnienia możemy uzyskać poprzez odpowiednie zaplanowane przedsięwzięcia natury organizacyjnej w ramach wypracowanego systemu, o tyle jakość

uzupełnienia uwarunkowana jest od planowanego i właściwego przygotowania już w czasie pokoju rezerw osobowych zarówno dla potrzeb mobilizacji jak i wojny.

Podstawową więc zasadą pokojowej pracy szkoleniowej musi być zatem należyte przygotowanie wojenne rezerw osobowych na równi z żołnierzami czynnej służby wojskowej.

Zrozumienie przez dowódców oraz organy uzupełnień wszystkich szczebli, tej podstawowej zasady szkolenia rezerw osobowych w czasie pokoju powinno być myślą przewodnią ich pracy, ponieważ od właściwego doboru żołnierzy rezerwy na przydziały mobilizacyjne oraz ich stopnia wyszkolenia będzie zależała gotowość bojowa Sił Zbrojnych w czasie wojny.

Ze uroszniętych względów /szczególnie na brak czasu/ nie odwołano całokształtu zagadnień związanych z uzupełnieniem stanów osobowych wojsk w czasie mobilizacji i wojny a poruszone tylko niektóre charakterystyczne cechy rzutujące w sposób zasadniczy na rozwiązanie tego problemu.

Należy jednocześnie namienić, że uzupełnienie jednostek regularnych OTK stanem osobowym w czasie mobilizacji zostało już rozwiązane i uregulowane odpowiednimi dokumentami mobilizacyjnymi. Ponadto zagadnienie to jest ciągle doskonalone a niektóre jego elementy są w miarę możliwości praktycznie sprawdzone w czasie pokoju, ponieważ istota planu mobilizacyjnego polega m. in. na ciągłym jego doskonaleniu i dostosowywaniu do zachodzących zmian w strukturze organizacyjnej wojska i sposobów prowadzenia walki.

Natomiast w związku z wprowadzeniem do systemu OTK nowych sił i środków układu terytorialnego i funkcjonalnego, dla których wypracowuje się dopiero odpowiednie zasady organizacji, wyposażenia, współdziałania oraz szkolenia i przygotowania odpowiednich zasobów ludzkich - wypracowuje się równoległe system i zasady ich uzupełniania.

Dlatego też od oficerów z pionu OTK, których zasadniczym zadaniem m. in. będą prace mobilizacyjne wymaga się dokładności, inwencji i stałego studiowania materiałów w tym zakresie.

Wykonano 60 egz.

Egz. 1-60 Bibl. Taj.

Wyk. Płk. DROZDOWSKI

Druk D.O. dnia 18.03.1964r.

Poz. 01847/wu